

ԲԱԿՕ ՍԱՅԱԿԵԱՆԻ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՍՏԵՂԾԱԾ Է ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Լեոնային Ղարաբաղի նախագահ Բակո Սահակեան

Իր պաշտօնավարութեան երեք տարիներու ընթացքին առաջին անգամ ըլլալով Յուլիս 23-ին կայացած մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Լեոնային Ղարաբաղի նախագահ Բակո Սահակեան ի շարք ալ հարցերու, անդրադարձաւ միջազգային դատարանի կողմէ Բոստոնի անկախութեան օրինակաշու թիւերը հաստատող որոշումի մասին ու այդ կապակցութեամբ ըսաւ. «Եթէ Բոստոնի անկախութեան ճանաչումը Հաագայի դատարանի կողմից նպաստի ԼՂՀ-ի միջազգային ճանաչմանը, ապա մենք միայն կ'ողջունենք այդ որոշումը»:

Բակո Սահակեան Հաագայի դատարանի որոշումը գնահատեց որպէս «կարեւոր իրադարձութիւն», որ կը ստեղծէ քաղաքական նոր իրավիճակ:

«Թիւն» ռատիոկայանի հարցին, թէ որն է ԼՂ-ի կողմէ փոխդիմումը Ղարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման բանակցութիւններուն, նախագահ Սահակեան ըսաւ, որ այդ հարցին կը պատասխանէ բանակցութիւններուն լիիրաւ մասնակցելու պարագային:

«Հարցը պիտի կարգաւորուի փոխդիմումը, եւ այդ մասին խօսուած է այս տարիների ընթացքում: Ուղղակի տարբեր են այդ փոխդիմման մտտեցումները: Հայկական կողմը այդ փոխդիմմաները պատկերացնում է այլ կերպ, ազդրեջանական կողմը՝ այլ կերպ», - ըսաւ Բակո Սահակեան, ընդգծելով. - «Մենք ԼՂՀ-ի վերջնական կարգավիճակը չենք դիտում նախկին ԼՂԻՄ տարածքների շրջանակներ»:

Պատասխանելով «Ազատու-

Շաբ.ք էջ 4

ԼԻԲԱՆԱՆԱՅԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԶԳՈՒՇԱՅՆԷ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԵՆ ՆԵՐՍ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԻՋԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Լիբանանի հայութեան եկեղեցական պետերը եւ ազգային կուսակցութիւնները հանդէս եկան յայտարարութեամբ մը, մտահոգութիւն յայտնելով արաբական աշխարհէն ներս վերջին շրջանին զգալիօրէն անոյ թրփական ազդեցութեան ու դերակատարութեան կապակցութեամբ:

Լիբանանահայութեան ներկայացուցիչները կոչ կ'ուղղեն՝ արաբական հարցերը տնօրինելու գուտ արաբական նախաձեռնութիւններով ու չտարուելու «երեսակայական հերոսներով»:

Ստորեւ՝ Լիբանանահայութեան յայտարարութիւնը ամբողջութեամբ.

Լիբանանեան, շրջանային եւ միջազգային զարգացումներուն ծիրին մէջ, վերջերս բազմացած են արաբական տկարութեան եւ ետդարձի մասին խօսքերը, որոնց փոխարէն սկսած է աւելի լայն տեղ գրաւել անմարտիքաց եւ ակնյայտ գովասանք մը՝ թրփական իշխանութիւններուն եւ թուրք դեկավարներուն նկատմամբ, մանաւանդ ինչ կը վերաբերի արաբական հարցերուն, եւ յատկապէս պաղեստինեան հարցին պաշտպան հանդիսանալու անոնց կեցուածքին:

Այս իրականութեան մէջ մեզ ամէնէն աւելի կը շշմեցնէ այն իրողութիւնը, որ կազմակերպուած ֆարոգչութիւն կայ՝ Օսմանեան կայսրութեան օրինական ժառանգորդ թուրքիան ներկայացնելու իրրեւ Պաղեստինի նամբան լուսաւորող երկիրը, կազմակերպուած արշաւ մը, որ կը փորձէ ֆողարկել պատմական իրողութիւնները՝ աւելի քան

Շաբ.ք էջ 4

ԳԵՐԱՊԱՏԻ Զ. ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԴ. ՇԱՅԻՆԵԱՆ ՍՏԱՆՁՆԵՑ ԻՐ ՊԱՇՏՕՆԸ ԻՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏ

ՏՕԳԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Կիրակի, 25 Յուլիս 2010, կ.ա. ժամը 11:00ին, Հիւսիսային Ամերիկայի Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդարանի հովանաւորութեան տակ, Կլենտէյլի Սրբ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր Սրբ. Պատարագ, զոր մատուցեց Թեմիս Առաջնորդ՝ Արհ. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեան: Արհ. Առաջնորդ Սրբազան Հայրը՝ Հայ Առաքելական եւ Աւետարանական համայնքներու հոգեւոր, ազգային-քաղաքական կազմակերպութիւններու եւ մամուլի ներկայացուցիչներու, ինչպէս նաեւ, եկեղեցիով մէկ լեցուն խուռներամ հաւատացեալներու ներկայութեան, կատարեց պաշտօնի ստանձնումը Գերապատիւ Հ. Գրիգոր Վրդ. Շահինեանի՝ իբր ժողովրդապետ, եւ Գերպ.

Հ. Արմենակ Վրդ. Պետրոսեանի՝ իբր Օգնական ժողովրդապետ, Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ:

Եկեղեցւոյ քառաձայն երգչախումբի մասնակցութեամբ՝ հոգեպարար արարողութեան կիսուն, Առաջնորդ՝ Արհ. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեան, անդրադառնալէ ետք նախորդ ժողովրդապետ, Գերապատիւ Հ. Անտոն Սարոյեանի գնահատելի մարդկային, հոգեւոր եւ շինարար արժանիքներուն, շնորհիւ որոնց, ան լրիւ գոհացուցած է իրենց համայնքին ակնկալութիւնները, իր շնորհակալութիւնները յայտնեց անոր մատուցած ծառայութիւններուն համար, իրեն յանձնուած կաթողիկէ եկեղեցիէն եւ համայնքէն ներս:

Նորանշանակեալներ՝ ժողովրդապետ, եւ Գերպ.

Շաբ.ք էջ 17

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի ՄԴՀԿ Մամուլի Դիւանի պատասխանատու Նարեկ Գալստեանի կողմէ լոյս ընծայուած հաղորդագրութեան կ'իմանանք թէ Օգոստոսի 3-էն սկսեալ Հայաստանի մէջ տեղի պիտի ունենայ Հնչակեան Երիտասարդներու բանակումը՝ «Հայրենեաց հողի կանչով» նշանաբանի ներքեւ:

Աշխարհի բազմաթիւ երկիրներէն ժամանած սիրիւքի հնչակեան երիտասարդները, Հայաստանի իրենց կուսակցական ընկերներուն հետ, հինգ օրեր պիտի անցնեն բանակավայրին մէջ:

Սոյն բանակումի ընթացքին տեղի պիտի ունենան դասախօսութիւններ, խաղեր, մարզական մրցոյթներ, եւ հետաքրքրական այլ միջոցառումներ:

Բանակումի ժամանակ դասախօսութիւններ հանդէս պիտի տան ՄԴՀԿ-ի Հայաստանի կազմակերպութեան ղեկավար ընկերներ, սիրիւքահայ գործիչներ եւ պետական պատգամաւորներ:

Այս տարուան բանակումին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն շուրջ 200 հոգի:

«ՄԱՍԻՍ»Ի ՅԱԶՈՐԴԻ ԹԻԻԸ

Տարեկան արձակուրդի բերումով «Մասիս» լոյս չի տեսներ Օգոստոսի յաջորդ երկու շաբաթներուն: Մեր յառաջիկայ թիւը լոյս կը տեսնէ Օգոստոս 21-ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

ՎԱՐԱՆ ԾԻՐԽԱՆԵԱՆ

ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ Է ԻՐԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ՆԵԼԼԻ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԴՀԿ Կենտրոնական վարչութեան անդամ Վահան Շիրխանեանի հարցազրույցը «Առաւօտ» օրաթերթի հետ.

- Դայ մարդու բարեկեցութիւնը, Հայաստանի տնտեսական զարգացումը ԳԳ առաջին միաշաբաթը կապեց արցախեան եւ հայ-թուրքական հարցերի կարգաւորման հետ: Ընդունում էք:

- Արցախեան հակամարտութեան կարգաւորումը՝ տարիներ շարունակ շրջանառուող, այսօր 6 սկզբունքների տեսք ստացած առաջարկով, Հայաստանի քաղաքացուն եւ Հայաստանը հետ է մղելու 93-94 թուականները: Դա բերելու է կամ պատերազմի վերակսման, կամ Արցախը Ադրբեջանին «փոխելու», բնականաբար՝ առանց հայերի: Ի՞նչ տնտեսական զարգացում կամ ժողովրդագրական վիճակի բարելավում կարելի է ակնկալել պատերազմից կամ Արցախը Ադրբեջանին խաղաղ յանձնելուց: Ինչ վերաբերում է հայ-թուրքական յարաբերութիւններին, ապա նրանք, ովքեր կողմ են «առանց նախապայմանների» տարբերակին, համաձայնուել են ամենասուկալի նախապայմանին՝ Հայաստանը դարձնել թուրքիայի քաղաքական, տնտեսական, ֆինանսական, հոգեւոր-մշակութային ազդեցութեան գոտի՝ «ձեռի հետ» դուրս մղելով Հայաստանից Ռուսաստանին: Սա չի կարող լինել տնտեսական զարգացման եւ ժողովրդագրական վիճակի բարելավման ուղի:

- Այդ դեպքում ինչու է ՀԱԿ առաջնորդը այդ տեսակետին:
- ՀՀ առաջին նախագահի մօտ

դա համոզումն է, իսկ ցանկացած համոզումն է պէտք է յարգել: Բայց կան նրան երկրորդողներ, որոնց խորհուրդ կը տալի ուշադիր կարգով դարաբաղեան խնդրի կարգաւորման վեց սկզբունքները, հայ-թուրքական արձանագրութիւնները եւ մտովի պատկերացնել գործնական կիրառումը այսօր, եւ եթէ դրանից յետոյ էլ շարունակեն նոյնը, ուրեմն կայ միտում կամ պատուէր:

- Ի՞նչ միտում կամ ի՞նչ պատուէր:

- Համոզումն է, որ դա Ս. Սարգսեանին հրաժարական պարտադրելու եւ իշխանափոխութեան հասնելու ամենակարճ ճանապարհն է: Իսկ պատուէր ասելով, նկատի ունեմ այն արտաքին կենտրոններին, որոնք հայ ազգի համար կարեւորագոյն այդ երկու խնդիրների հակահայ «կարգաւորողներն» են:

- Իսկ ՍԴԳԿ-ն իշխանափոխութիւն չի՞ ուզում:

- Իհարկէ՛ ուզում է: Բայց նախ՝ ոչ նոր պատերազմի հրահր-

ման կամ Արցախը թշնամուն յանձնելու գնով: Եւ երկրորդը՝ ՄԴՀԿ-ն համոզուած է, որ չպէտք է պայքարել հետեւանքների դէմ, այլ պէտք է վերացնել ծնող պատճառը: Իսկ պատճառը դեռ 91-ից Հայաստանում ներդրուած լիբերալ կառավարման համակարգն է: Այդ համակարգը պէտք է երկրում հաստատել անհաւասարութիւն, անարդարութիւն, կոռուպցիա, աղքատութիւն, գործազրկութիւն, ստեղծել թալանով գերհարստացած մարդկանց մի փոքրիկ խումբ եւ խթանել արտագաղթը: Համակարգն է այս բոլոր քայքայիչ երեւոյթների առաջացման եւ արմատաւորման պատճառը, ոչ թէ պատերազմը եւ Արցախը: Յաղթանակը եւ Արցախի ազատագրումը կարող էին եւ պէտք է դարձուէին համահայկական միասնութեան կայացման եւ Հայաստանի սրբնաբար զարգացման հիմնական գործօններ: Սակայն տեղի ունեցաւ ուղիղ հակառակը: Արցախը կարող է եւ պէտք է իր վրայ վերցնի Հայաստանի պարենային ապահովման 25-35%-ը: Թէ ինչու՞ն է այսօր այդպէս չի, պէտք է հարցնել ներկայ եւ նախկին նախագահներին: Հայութեան թշնամիները կամ նախապայմանները կամ նախապայմանները մեզ միտումնաւոր հասցրել են մի խաչատառ կիրավիճակի, երբ մեր իսկ գործիչները Արցախը, բնականաբար, նաեւ յաղթանակը, ներկայացնում են Հայաստանի զարգացման խոչընդոտներ եւ արտագաղթի պատճառներ: Դա նաեւ թուրք-ադրբեջանական 15-ամեայ բարբառանքն է: - Ո՞րն է իշխանափոխութեան ձեռնարկը:
- ՄԴՀԿ-ն համարում է, որ

Հայաստանում պէտք է իրականացուի լիբերալից սահուն անցում դէպի սոցիալ-դեմոկրատիա: Սահուն, որովհետեւ նախորդ «ցնցումային» բոլոր փորձերը միայն քայքայել են երկիրը եւ թուլացրել Արցախը: Համակարգի փոփոխութիւն՝ սա է տնտեսական զարգացման, դեմոկրատիկ վիճակի բարելավման, արդար կառավարման հաստատման, բարեկեցութեան ապահովման, համերաշխութեան եւ հաւատի մթնոլորտի ստեղծման միակ ուղին: Իրական իշխանափոխութիւնը սա է, ոչ թէ անձի փոփոխութիւնը: Երեք՝ իրարից խիստ տարբեր նախագահներ ենք ունեցել: Իշխանափոխութիւն եղե՞լ է: Իհարկէ՛ ոչ:

- Լեւոն Տեր-Պետրոսեանը համարում է, որ դարաբաղեան խնդրի եւ հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման բանալին գտնուում է Ռուսաստանի ձեռքում: Համակարգի՞ն էք:

- Ոչ: Այդ բանալին Հայաստանի ձեռքին է, եւ նա անպայման պէտք է հաշուի առնի իր ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանի կարծիքը: Ինչ վերաբերում է թուրքիային, ապա այստեղ Հայաստանը նախ պէտք է հաշուի առնի Սփիւռքի պահանջը: Իսկ դա միանշանակ է՝ քանի դեռ թուրքիան չի ընդունել իր ցեղասպան կարգավիճակը, ոչ մի յարաբերութիւն:

ԿՈՍՈՎՈՍԱՆԻԱ

ՅԱԿՈՐԲԱԴԱՆԵԱՆ

Հայկական հեռուստաընկերութիւնները միացնողն ու լրատուական թողարկումների հետեւողը կը կարծի, թէ Հայաստանում Կոսովոյի մշակույթի օրեր են, կամ 2010 թուականը հուշակուած է Հայաստանում Կոսովոյի տարի: Լրատուականները սկսում են ու չեն աւարտում Կոսովոյով: Բոլորի շուրթերին Կոսովոյի անկախութեան մասին Հաագայի դատարանի յայտնի որոշումն է, որը պրոյեկցիոն է նախապայման ինչորի վրայ: Հայաստանում այնպիսի մի աշխուժութիւն է տիրում, կարծես Հաագայի դատարանի որոշման «պրեամբուլայում» յատուկ նշուած է Ղարաբաղի մասին, որոշումը Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման գործընթացի վրայ վաղ թէ ուշ տարածելու մասին:

Իրականում այդ խանդավառութիւնը դարձաւ Հայաստանեան իրականութեան, Հայաստանեան քաղաքական եւ դիւանագիտական մտքի գրեթէ լիակատար դատարկութեան եւ քարոզչական պարզունակ պատկերացումների հերթական վկայութիւնը: Այն իրարանցումը, որ եղաւ Հայաստանում, գրեթէ բացարձակապէս գտնուել է անցիտնալութեան որեւէ հիմքից: Անհասկանալի է նաեւ, թէ ում էր ուղղուած քարոզչական այն ալիքը, որ հայրենական լրատուանքներից սրբեց միւս աւանդա-

կան հերթապահ թեմաները: Եթէ դա ուղղուած էր աշխարհին, ապա ոչ այլ ինչ է, քան մանկամտութիւն, քանզի դա նշանակում է, որ Հայաստանը փորձում է աշխարհին բացատրել հենց աշխարհի կայացրած որոշման հուշիւնը, հնարաւոր տարածական սահմանները, ազդեցութիւնը միւս աշխարհաքաղաքական գործընթացների վրայ:

Եթէ դա ուղղուած է Ադրբեջանին, ապա նոյնպէս կարծես թէ գործ ունենք միամտութեան հետ, քանի որ Ադրբեջանը Հայաստանի էջֆորիայով չէ, որ պէտք է պատկերացում կազմի Հաագայի դատարանի որոշման ազդեցութեան մասին: Հազիւ թէ Մամեդեարովը մտնի Ալիեւի աշխատասենեակ եւ սփրթնած դէմքով յայտարարի. «Շէֆ, նայի տես հայերն ինչ են ասում, մենք քաշուեցինք»: Ադրբեջանի իշխանութիւնը թերեւս գոնէ հայաստանեան հեռուստամիջավայրի չափ ինչք ու դիտողականութիւն կ'ունենայ առանց այդ միջավայրի օգնութեան էլ հասկանալու, թէ ինչպէս եւ ինչքան կարող է ազդեցութիւն ունենալ Կոսովոյի մասին որոշումը Ղարաբաղի հարցի վրայ:

Հայաստանում կազմակերպուած քարոզչական ալիքն ըստ երեւոյթին ուղղուած է հենց Հայաստանին, Հայաստանի հասարակութեանը: Պարզապէս այդ հասարակութեանն ուղղելու այլ բան չկայ: Մնացել է կառչել այս կամ

այն միջազգային հարցից եւ դրա «եօթը պորտը» յայտնաբերել ու ցոյց տալ, համոզել սեփական հասարակութեանը, որ ահա տեսէք, աշխարհն ինչպէս է մտածում, եւ հերթը շուտով հասնելու է Ղարաբաղին: Մինչդեռ, ըստ ամենայնի, դա ընդամէնը հերթական պարզունակ քարոզչական հնարքն է, որը կ'անցնի կը գնայ, իսկ խնդիրները կը շարունակեն մնալ այնպէս, ինչպէս կան, ու դրանով իսկ կարծրանալ ու խորանալ:

Բանն այն է, որ Հաագայի դատարանի որոշումը Կոսովոյի վերաբերեալ, իրականում կարելի է համարել Կոսովոյի հարցի «եզրափակիչ ակտ», որն իրականում Կոսովոյին չէր պէտք, այլ աւելի շատ Սերբիայի իշխանութեանը: Գուցէ այդ կարծիքս թողնի տարօրինակ տպաւորութիւն, բայց փորձեմ հիմնաւորել: Բանն այն է, որ Կոսովոյի անկախութիւնը հռչակուած է եւ այն ճանաչել են աշխարհում բաւականին ազդեցիկ պետութիւններ: Հետեւաբար ակնյայտ է, որ Հաագայի դատարանի որոշման կարիք Կոսովոն չունէր, թէկուզ օրինակ այն պարզ պատճառով, որ Միացեալ Նահանգների ճանաչումը իրական քաղաքականութեան տեսանկիւնից կարող է հազար Հաագա արժենալ:

Խնդիրը թերեւս «փայտի» հակառակ կողմում է Սերբիայում:

Շաբ.ը էջ 5

ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՏՈՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍՎՈՒՅԻՆԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕԲԹ ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
ԳԱՐԻԷԼ ՄՈՒՈՅԵԱՆ
ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ֆեռ. (626) 797-7680
Ֆաքս. (626) 797- 6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, Canada \$60 (Second
Class), \$75.00 (Air Mail),
Overseas \$85.00 (2nd Class Mail),
\$125.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀՀԾ-Ն ԵՒ ԿԱՐԱՊԵՏ ՌՈՒԲԻՆԵԱՆԸ ՓՈՐՁՈՒՄ ԵՆ ՀԱՐԹԵԼ ՍԿԱՆԴԱԼԸ

Արամ Մանուկեան եւ Կարապետ Ռուբինեան

Հայոց Համազգային Շարժում (ՀՀԾ) կուսակցութիւնը եւ անցած շաբաթ մեծ աղմուկով կուսակցութիւնից հեռանալու մասին յայտարարած Կարապետ Ռուբինեանը Յունիս 26-ին հանդէս են եկել երկու առանձին յայտարարութիւններով՝ փոխադարձաբար ափսոսանք յայտնելով այս սկանդալին յանգեցրած զարգացումների առնչութեամբ:

ՀՀԾ-ի վարչութեան նորընտիր ղեկավարութեան յայտարարութեան համաձայն, կուսակցութիւնում քննարկումներ են եղել ՀՀԾ-ի 16-րդ համագումարից հետո հնչեցուած դժգոհութիւնների վերաբերեալ, առանձին հանդիպումներ են եղել ՀՀԾ-ի Շենգալի թի տարածքային կազմակերպութեան անդամների եւ Ազգային ժողովի նախկին փոխնախագահ, Հայ Ազգային Կոնգրէսի «Քաղաքական բանտարկեալների եւ հալածեալների պաշտպանութեան կոմիտէի» համակարգող Կարապետ Ռուբինեանի հետ:

Յայտարարութեան տակ ստորագրած Արամ Մանուկեանը՝ ՀՀԾ-ի վարչութեան նորընտիր նախագահը, մասնաւորապէս, ասել է. - «Յաւով եմ նշում, որ համագումարի նախապատրաստական լարուած իրավիճակում կազմկոմիտէի թոյլ տուած կազմակերպական որոշ բացթողումներ բերել են նրան, որ ակամայ վիրաւորել ենք մեր կուսակցական ընկերներին, ինչի համար ափսոսում ենք»:

Կարապետ Ռուբինեանը, ով կուսակցութիւնից հեռանալու մասին իր որոշումը պատճառաբանել էր այն հանգամանքով, որ ՀՀԾ-ի համագումարում անցկացուած ընտրութիւններին տեղի են ունեցել ընտրակեղծիքներ: Ռուբինեանը կարծիք էր յայտնել, որ ընտրակեղծիքները կատարուել է ընդդիմադիր Հայ ազգային կոնգրէսի եւ ՀՀԾ-ի առաջնորդ Լեւոն

Տէր-Պետրոսեանի ցուցումով՝ նպատակ ունենալով ՀՀԾ-ի վարչութիւնը գերծ պահել այլախոհութիւնից:

«Հաւաստիացումներ եւ փաստարկներ եմ ստացել, որ կատարուածը ոչ թէ այլախոհութիւնը խեղդելու, ունէ մէկին պատժելու միտում է ունեցել, այլ կազմակերպչական բացթողումների հետեւանք է», - նոյն օրը տարածած յայտարարութեան մէջ ասել է Ռուբինեանը՝ ընդգծելով. - «Յաւում եմ, որ այդ բացթողումները առիթ տուեցին ինձ, ինչպէս պարզուում է հիմա, յանիրաւի մեղադրանքներ հնչեցնել Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի հասցէին, ինչի համար հայցում եմ նրա ներողամտութիւնը»:

«Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում մեկնաբանելով իր տարածած յայտարարութիւնը, Կարապետ Ռուբինեանը յայտարարեց, որ տարածաչափութիւնները չեն հարթուել:

«Պարզապէս երկու կողմերի համար էլ շատ տհաճ է, որ կատարուածի վերաբերեալ իշխանութիւնները չարախնդում են, եւ մենք որոշեցինք ինչ-որ կերպ դադարեցնել այդ գործընթացը», - յայտարարեց Ռուբինեանը: - «Ես հաւաստիացումներ ստացայ, որ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի կողմից ոչ մի անձնակազմ հետապնդուած, այլախոհութեան վնասագրեծում չի եղել եւ էդ մասով ներողութիւն խնդրեցի իրենից: Մնացած բոլոր գնահատականներս ուժի մէջ են», - յաւելեց Ազգային ժողովի նախկին փոխնախագահը:

ՀՀԾ-ի վարչութեան նախագահ Արամ Մանուկեանը չցանկացաւ մեկնաբանել յայտարարութիւնները, ասելով, թէ «աւելացնելու որեւէ բան չունի, քան իր այսօր տարածած յայտարարութիւնը»:

«ՀՀԿ-Ն ՌԻՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՅՆԱԿ ԳՆԱԼՈՒ ԶԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ»

Հայաստանի հանրապետական կուսակցութեան (ՀՀԿ) փոխնախագահ, Ազգային ժողովի փոխնախագահ Սամուէլ Նիկոնեանի կանխատեսմամբ, իրենց կուսակցութիւնը «Իւրաքանչիւր ընտրութեան ունի բոլոր հնարաւորութիւնները միայնակ գնալու եւ ունենալու մեծ յաջողութիւն»:

«Չեմ կարծում, որ անհրաժեշտութիւնը կամ կարիքը կայ, որ կոալիցիայով կամ բլոկով գնա», - Յունիս 26-ին լրագրողների հետ հանդիպմանը յաւելեց Նիկոնեանը:

Նրա խօսքով, ընտրութիւնների յաջորդ իսկ օրուանից Հայաստանի քաղաքական դաշտը պատրաստուում է նոր ընտրութիւններին: Այդուհանդերձ, նա ասաց, որ ՀՀԿ-ն դեռ վաղ է համարում խօսել կուսակցական ընտրացուցակի մասին:

Անդրադառնալով Հայաստանի առաջին նախագահ, ընդդիմադիր Հայ ազգային կոնգրէսի առաջնորդ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի՝ ՀՀԾ-ի 16-րդ համագումարում ունեցած ելոյթին՝ Նիկոնեանը ասաց. - «Տէր-Պետրոսեանը եւս մէկ անգամ ասաց, որ եթէ ուզում ենք լաւ ապրել, ապա Լեւոնային Ղարաբաղը պէտք է յանձնենք: Հայաստանում դա առաջացնում է միայն եւ միայն հետեւեալը, որ նախագահ է եղել, ընդդիմութեան լիդեր է, նման բան որ ասում է, ուրեմն մի բան գիտի, ուրեմն մեր երկիրը անհեռանկար է, մենք թոյլ ենք, մենք չենք կարող պատերազմել Ադրբեյջանի հետ...»:

«Սա Հայաստանի պաշտպանունակութիւնը քայքայող տրամաբանութիւն եւ յայտարարութիւն է», - յայտարարեց իշխող կուսակցութեան փոխնախագահը՝ շարունակելով. - «Բայց, իհարկէ, ես այն կարծիքին չեմ, թէ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը այդ յայտարարութիւնը արել է հենց այդ

ՀՀԿ փոխնախագահ Սամուէլ Նիկոնեան

նպատակով: Իմ խորին համոզմամբ, յայտարարութիւնը ուղղուած էր առաջին հերթին իր շրջապատին: Ասում էր՝ ես այսպէս եմ մտածում, այսպէս եմ տրամաբանում, դուք ուրիշ բան էք ուզում, ես ուզում եմ գնալ թոշակի, ուղարկէք ինձ թոշակի, ինձանից ակտիւ գործողութիւններ մի պահանջէք»:

Անդրադառնալով խորհրդարանական ընդդիմադիր ուժի՝ «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան վերջին համագումարում հնչած յայտարարութիւններին՝ Սամուէլ Նիկոնեանը ասաց. - «Ինձ համար արդէն յստակ է, որ «Ժառանգութիւն»-ն աւելի անկախ քաղաքականութիւն է իրականացնում»:

Ի պատասխան հարցին, թէ դարաբարեան կարգաւորման ուղղութեամբ Մինսկի խմբի շրջանակներում ընթացող գործընթացում խնդիրներ առաջանալու դէպքում Հայաստանը կը ճանաչի՞ Լեւոնային Ղարաբաղի անկախութիւնը՝ Նիկոնեանը, մասնաւորապէս, ասաց. - «Եթէ սպառուեն Մինսկի խմբի հնարաւորութիւնները, դա կարելի է համարել քայլերից մէկը եւ չպէտք է բացառել: Դա կախուած կը լինի Ադրբեյջանի հետագայ քայլերից»:

ՀԱԿ-Ը ՎԵՐՍԿԱՆՈՒ Է ԶԱՆՐԱՅԱՒԱՔԱՅԻՆ ԱՐՇԱԻԸ

Ընդդիմադիր Հայ Ազգային Կոնգրէսի (ՀԱԿ) քաղխորհրդի նիստում, ինչպէս յայտարարեց ՀԱԿ-ի համակարգող Լեւոն Զուրաբեանը, որոշում է կայացուել վերսկսել հանրահաւաքային արշաւը:

«Ակնյայտ է մեզ համար, որ դա ժողովրդի պահանջն է: Կոնգրէսից սպասելիքները այս առումով աճում են, մեր ասելիքն էլ է բերեղանում: Այնպէս որ դրան հանրաժեշտութիւնը մենք զգում ենք», - լրագրողների հետ հանդիպմանը ասաց Զուրաբեանը՝ յաւելելով, որ քաղխորհրդի յաջորդ նիստում, որը վարելու է ՀԱԿ-ի առաջնորդ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը, կը յտակեցուեն հանրահաւաքների վերսկսման ժամկէտները:

Այս տարի ՀԱԿ-ը անցկացրել է ընդամէնը երկու մեծ հանրահաւաք՝ Մարտի 1-ին եւ Ապրիլի 6-ին: Մարտի 1-ի հանրահաւաքի իր ելոյթում Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը ասել էր, թէ հանրահաւաքների յաճախակի անցկացումը «թուլացնում է ազդեցութիւնը»:

ՀԱԿ-ի համակարգող Լեւոն Զուրաբեանը: Հանրահաւաքները ժամանակաւորապէս դադարեցնելիս՝ Կոնգրէսը յայտարարել էր, թէ գնում է այդ քայլին՝ չխանգարե-

լու Հայաստանի շուրջ տեղի ունեցող արտաքին գործընթացներին: Հարցին, թէ ինչ է փոխուել, ինչու են հենց հիմա որոշել վերսկսել հանրահաւաքները, Լեւոն Զուրաբեանը պատասխանեց. - «Ոչինչ չի փոխուել: Ուղղակի մենք բազմիցս ասել ենք, որ հանրահաւաքը դա պայքարի միջոց է, որ կիրառուում է այն ժամանակ, երբ ամենաարդիւնաւէտ միջոցն է: Մենք քննարկել ենք եւ եկել ենք եզրակացութեան, որ ժամանակն է վերսկսել հանրահաւաքները»:

Նա նշեց, որ երկու տարուայ ընթացքում Կոնգրէսի շեշտադրումները չեն փոխուել, եւ արտահերթ ընտրութիւնների պահանջը մնում է իրենց օրակարգում:

Լեւոն Զուրաբեանը կտրակապապէս հերքեց, թէ Կոնգրէսի կամ դրա կազմի մէջ մտնող ՀՀԾ-ի ներսում պառակտում կայ. - «Քացարձակ որեւէ պառակտում չկայ: Անգամ եթէ խօսքը ՀՀԾ-ի մասին է, այնտեղ մենք ոչ մի հակասութիւն, պառակտում կամ տարակցանութիւն չենք տեսնում: Մինչեւ հիմա եղել է միայն մէկ մարդու բողոք այն կապակցութեամբ, որ նա չի ընտրուել վարչութեան կազմում»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԻՆՏԵՐՆԵՏԻՑ ՕԳՏԻՈՒՄ Է 208,200 ՄԱՐԴ՝ ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

ITU-ի տուեալներով 2010 թուականի Յունիսի դրութեամբ՝ Հայաստանում ինտերնետից օգտուում է 208,200 մարդ: Այսպիսով, մուտքերը կազմել են 7 տոկոս, յայտնում է Internet World Stats-ը:

Նշենք, որ 2009 թուականի տուեալներով՝ ինտերնետ օգտագործողների թիւը կազմել է 191,000 հոգի՝ 6,4 տոկոս թափանցելիութեամբ: Այսպիսով, 0,6 տոկոսանոց աճ է նկատուել:

Ադրբեյջանում ինտերնետ օգտագործողների թիւը կազմում է 3,689,000 մարդ, իսկ Վրաստանում՝ 1,300, 000 մարդ:

ԼՈՒՐԵՐ

ԲՐԱՅՁԱՆ ԽՈՍՏԱՆՈՒՄ Է ՅԱՐԳԵԼ ՂԱՐԱԲԱԴԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱԴՈՒՆՔԸ

Աղբբեջանում Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների դեսպանի պաշտօնում առաջադրուած Մեթիւ Բրայզան Սենատի Արտաքին հարցերի յանձնաժողովում յայտարարել է, որ դեսպան նշանակուելու դէպքում ամէն ինչ կ'անի դարաբաղեան հակամարտութեան խաղաղ եւ արդար կարգաւորման համար:

Մեթիւ Բրայզա

Խնդիրը չունի ռազմական լուծում եւ կարգաւորման հիմքում, նրա խօսքերով, պէտք է դրուեն երեք յայտնի սկզբունքները՝ տարածքային ամբողջականութիւն, ազգերի ինքնորոշման իրաւունք եւ ուժի չկիրառում:

«Եթէ հաստատուեմ դեսպանի պաշտօնում՝ ամէն կերպ կ'աջակցեմ ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի համանախագահի պաշտօնում ինձ փոխարինած Ռոբերդ Բրադկէին դարաբաղեան խաղաղ կարգաւորման հարցում», - ասաց դիւանագէտը, հաւաստիացնելով, որ չունի աղբբեջանամէտ դիրքորոշում:

Սենատորներ Ռոբերդ Մենենդէսը, Ջանի Շահինը եւ Բարբարա Բոքսերը փորձեցին Բրայզայից ստանալ այն մտահոգիչ հարցերի պատասխանները, որոնք կասկածի տակ են դնում անկողմնակալ դիրքորոշում ունենալու Մեթիւ Բրայզայի հաւաստիացումները:

Մենենդէսը մտահոգութիւն յայտնեց 2008-ի Հոկտեմբերին BBC-ի հետ զրոյցում Բրայզայի մեկնաբանութեան կապակցութեամբ, թէ՛ «Հայաստանը պէտք է համաձայնի, որ Լեռնային Ղարաբաղը իրաւական առումով Աղբբեջանի տարածքն է»:

«Այս յայտարարութիւնները հիմք դարձան կարծիքների, թէ դիւանագէտը տարածքային ամբողջականութիւնը վեր է դասում միւս սկզբունքներից, մասնաւորապէս՝ ազատ ինքնորոշման սկզբունքից», - նկատեց սենատոր Մենենդէսը:

Ի պատասխան՝ Բրայզան յայտարարեց, որ իր խօսքերը «սխալ են թարգմանուել», եւ ինքը պարտաւորուած է դեսպանի պաշտօնում նշանակուելու դէպքում յարգել Ղա-

րաբաղի ժողովրդի ինքնորոշման իրաւունքը:

Սենատորները մէջբերեցին Washington Times օրաթերթի հրատարակումը, որում պնդումներ կան, թէ Մեթիւ Բրայզան շատ սերտ յարաբերութիւններ ունի Աղբբեջանի քաղաքական շրջանակների հետ, իսկ նրա ազգութեամբ թուրք կիին աշխատում է Հաղզոնի ինստիտուտում, որը ֆինանսաւորուած է ExxonMobil-ի եւ այլ հներգետիկ ընկերութիւնների կողմից, ինչը կարող է խանգարել Բրայզայի անկողմնակալութեանը: Բայց Մեթիւ Բրայզան հաւաստիացրեց, որ դեսպան նշանակուելու դէպքում ինքը պահպանելու է էթիկայի կանոնները, շահերի բախում չի լինի, եւ անձնական կեանքը չի անդրադառնալ իր մասնագիտական գործունէութեան վրայ:

Յիշեցնելով, որ Հայաստանում ԱՄՆ-ի նախկին դեսպան Ջոն Էվանսը պաշտօնանկ արուեց «Հայոց ցեղասպանութիւն» տերմինը բարձրաձայնելուց յետոյ, Մենենդէսը փորձեց ճշդել, թէ այդ ժամանակ փոխպետքարտուղարի օգնականի պաշտօնը զբաղեցնող Բրայզան որեւէ ազդեցութիւն ունեցե՞լ է դեսպանի պաշտօնանկութեան գործում:

«Բացարձակապէս որեւէ դեր չեմ խաղացել, որքան էլ դժուար է դրան հաւատալ», - պատասխանեց Մեթիւ Բրայզան:

ԲԱԿՕ ՍԱՅԱԿԵԱՆԻ ԿԱՐԾԻՔՈՎ

Շարունակուած էջ 1-էն

րում: Մնացածը մենք կը ներկայացնենք բանակցութիւններին մասնակցելու դէպքում»:

Նախագահ Սահակեան վստահեցուց, որ Ղարաբաղի դիրքորոշումը տարիներու ընթացքին չէ փոխուած. - «Արցախի անկախութիւնը եւ անվտանգութիւնը սակարկութեան առարկայ չեն կարող լինել», ըսաւ ան:

Անդրադառնալով դարաբաղեան կարգաւորման գործընթացին ներս Հայաստանի վարած քաղաքականութեան, Սահակեան ըսաւ, որ Հայաստանի ակնյայտօրէն կառուցողական քաղաքականութեան դիմաց, Պաքուն քայլեր կը ձեռնարկէ ձախողնելու բանակցային գործընթացը:

«Ես հնարաւորութիւն եմ ունեցել Մինսկի խմբի համանախագահներին եւ ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահին ասելու, որ Ատրպէյձանը իրականացնում է ժամանակակից հասարակչութիւն, եւ եթէ միջազգային կազմակերպութիւնները համարժէք քայլեր չդիմեն, ե՛ւ մենք, ե՛ւ միջազգային հանրութիւնը յայտնուելու ենք աւելի ծանր վի-

ճակում, քան հիմա կայ», - ըսաւ Լեռնային Ղարաբաղի նախագահը:

Բակօ Սահակեան նաեւ հերթական անգամ շեշտեց, որ ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խումբը չի կրնար այսօր աւելի մեծ արդիւնքներ արձանագրել պարզ այն պատճառով, որ բանակցութիւններուն Ղարաբաղը չի մասնակցի:

Հայաստանի կողմէ Ղարաբաղի անկախութեան ճանաչման մասին Բակօ Սահակեան ըսաւ, որ այդ ճանաչումը ինքնանպատակ պէտք չէ ըլլայ, սակայն այդ հարցը արդէն շահարկման նիւթ դարձած է:

«Վերջին հաշուով Հայաստանը այսօր պատասխանատուութիւն է կրում միջազգային հանրութեան առջեւ եւ չի կարելի Հայաստանին, հայաստանեան քաղաքական գործիչներին մեղադրել, թէ ինչու չեն ճանաչում ԼՂՀ անկախութիւնը», - ըսաւ Սահակեան: - «Մենք դժգոհութիւններ չենք յայտնել այդ առումով ՀՀ քաղաքական ղեկավարութեանը: Մենք գտնում ենք, որ վաղ թէ ուշ մօտենալու ենք Հայաստանի կողմից ճանաչման գործընթացին», - վստահեցուց Լեռնային Ղարաբաղի նախագահ Բակօ Սահակեան:

ՊԱՔՐՈՒՄ ԹՈՒՐԲԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ԿԵՐԱՅԱՍՏԱՏՈՒՄ Է՝ «ՀԱՅ-ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ ՍԱՅՄԱՆԸ ՉԻ ԲԱՑՈՒԵԼՈՒ՝»

ՆԱՏՕ-ի գորավարժութիւնները առնչութեամբ Թուրքիան Հայաստանի հետ սահմանը չի բացելու: Այս մասին աղբբեջանական APA գործակալութեանը տուած հարցազրոյցում ասել է Բաքում Թուրքիայի դեսպան Հուլուսի Քըլըչը:

«Այդ տեղեկութիւններն անհիմն են: Սահմանների բացումը քննարկման թեմա չէ: Հայաստանում տեղի են ունենալու գորավարժութիւններ, որոնց Թուրքիայից մասնակցելու է երեք հոգի: Թեմայի առնչութեամբ որեւէ առաջարկութիւն չի եղել: Բայց չգիտես ինչու մամուլում սկսեց շրջանառուել նման տեղեկութիւն: Այսինքն՝ ՆԱՏՕ-ի գորավարժութիւնների

շրջանակում հայ-թուրքական սահմանը չի բացուելու», - յայտարարել է Քըլըչը:

Յիշեցնենք, որ օրեր առաջ Թուրքիայի արտգործնախարար Ահմեթ Դավութօղլուն նոյնպէս յայտարարել էր, որ Հայաստանում անցկացուելիք ՆԱՏՕ-ի գորավարժութիւնների շրջանակում Թուրքիան Հայաստանի հետ սահմանը չի բացելու:

Նշենք, որ ՆԱՏՕ-ի գորավարժութիւնների շրջանակում հայ-թուրքական սահմանի բացման հնարաւորութեան մասին տեղեկութիւնը շրջանառութեան մէջ էր դրուել թուրքական «Ռադիկալ» թերթի կողմից:

ՀԱՅ ԳԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՑՈՒՑԱՅԱՆԴԵՍ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Յառաջիկայ աշնան Պոլսոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ Հայ Ճարտարապետներուն եւ անոնց թողած հարուստ ժառանգութեան մասին պատմող լայնածաւալ ցուցահանդէս մը: Թրքական «Անատոլու» լրագրական գործակալութեան հաղորդումին համաձայն ցուցահանդէսը կազմակերպողն է Հրանդ Տինքի անուան միջազգային հիմնադրամը, համագործակցութեամբ՝ Թուրքիոյ մէջ յայտնի ճարտարապետական երկու կազմակերպութիւններու:

Նշենք նաեւ որ անցեալին, տարիներ շարունակ օսմանեան կայսրութեան արքունիքի ճարտարապետները եղած են Պալեան ընտանիքի ներկայացուցիչները: Անոնք կառուցած ու նորոգած են հանրայայտ Թօփթաբուրի, Պէյլէրպէի, Տոլմապահչի, Պէշիկթաշի ու Երլարցի պալատները: Պալեանները Պոլսոյ մէջ կառուցած են նաեւ տանաւակ մզկիթներ, եկեղեցիներ, հասարակական շինութիւններ եւ գործարաններ, որոնց մեծ մասն այժմ կը նկատուին մշակութային հարստութիւններ եւ առնուած են պետական պահպանութեան տակ:

ԼԻԲԱՆԱՆԱՅԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԶԳՈՒՇԱՅՆԷ

Շարունակուած էջ 1-էն

Կէս դարէ ի վեր եւ բացայայտ կերպով Իսրայէլի եւ Թուրքիոյ դաշինքէն ետ: Տաւոսի խորհրդաժողովին ընթացքին Իսրայէլի նախագահ Շիմոն Փերեսի հետ Թուրքիոյ վարչապետ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանի ունեցած բանավեճին լոյսին տակ խորհրդաժողովէն Էրտողանի բեմականացած հեռացումէն, ինչպէս նաեւ «Ազատութեան նախադրմի»-ին դէմ Իսրայէլի յարձակումին դէմ թրքական գայրոյթէն ետ, արաբական աշխարհը՝ ընդհանուր առմամբ, իսկ յիբանանցիները՝ մասնաւորապէս, մոռցած են Իսրայէլը եւ Թուրքիան միացնող ռազմավարական դաշինքը, երկու պետութիւններուն միջեւ կատարուող զինուորական ռազմափորձերը, շրջանային դերակատարութիւն մը ստանձնելու թրքական փառամոլութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային ընտանիքին, յատկապէս Եւրոպային հարուստ մը հասցնելու Թուրքիոյ փափաքը՝ նկատի ունենալով, որ Եւրոպական Միութիւնը մինչեւ օրս կը մերժէ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը:

Մեզ կը գոռուցենք թրքական միտումներէն՝ միաժամանակ նկատելով, որ Թուրքիոյ վերեւ Իսրայէլեան կործանիչներուն թոյլը արգիլելու թրքական որոշումին գուցահեռ, Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Ա.Խմբ Տաւոսօղլու եւ Իսրայէլի առեւտուրի եւ նարարարութեան նախարար Պենիա միւն պեն Էլիազար Պրիւֆելի մէջ ունեցան հանդիպում մը՝ թրքական եւ Իսրայէլեան երկկողմանի յարաբերութիւնները բարելաւելու նպատակով:

Մեզ մեկնելով մեր հանգամանքէն, կը նկատենք, որ Թուրքիա կը փորձէ նախաձեռնութիւնը խլել արաբական ազգայնականութեան դրօշը բարձրացուցած երկիրներուն ձեռքէն: Հետեւաբար, մեզ երկմտանքով եւ գոռուութեամբ կը հետեւինք այս նոր մակերթացութեան՝ կոչ ուղղելով արաբական հարցերը տնօրինելու գուտարաբական նախաձեռնութիւններով:

Մեզ կը գոռուցենք այս քատրոնի արարներուն մէջ ներառուել, քատրոն մը, որուն հեղինակները օտարներ են, հերոսները՝ երեւակայական, իսկ գոհերը՝ արաբական վարչակարգերն ու արաբ ժողովուրդները:

- ԳԵՐՇ. ՏԷՐ ԳԵՂԱՄ ԱՐՔ. ԽԱԶԵՐԵԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ՎԵՐ. ՍՈՂՈՄՈՆ ՔԻԼԱՂՊԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՄԵՐԶԱԻՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԱԻՆՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄՈՒՆԹԵԱՆ ՀԱՅՐ ՎԱՐԴԱՆ ԵՊՍ. ԱՇԳԱՐԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱԿԱՆ ԹԵՄԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՓՈՒՍԼՆՈՐԴ ՀՅՈՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ ՌԱԿ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԾՐԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՍԴՀԿ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎԱՐՈՇ ՄԱՐՄԻՆ

ԱՂԹԱՍԱՐ ՌԻՆՏԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ՏԵՈՒՐ ՖԱՐՍԸ ՄԵՆՔ ՉԸԼԼԱՆՔ ՄԵՐ ԹԻՒ ՄԵԿ ԹՇՆԱՄԻՆ

ՍԱՀԱԿ ԹՈՒԹՅԱՆ

Ատենի մը ի վեր, իսլացուցիչ աղմկարարութեան մը ակամայ ունկնդիրներն ենք ամէնքս, ո՛րջ հայութիւնը: Հայրենիքի մէջ եւ Սփիւռքի տարածքին, մեզմէ ոմանք նոյնիսկ տարբեր չափերով կը մասնակցին այս խժաձայնութեան: Կան նաեւ մեզմէ ժպիտով մը հանդուրժողներ կամ անտեսողներ:

Նախ՝ աղմուկը: Որպէս ապացոյց հայոց հետ «հաշտութեան եւ խաղաղութեան» ձգտումներուն, Թուրքիոյ մերօրեայ «բարեմիտ» կառավարութիւնը ձանձրացուցիչ թիւ-թիւ մը կը թմբկահարէ համայն աշխարհին - թէ՛ որպէս «բարի կամեցողութեան քայլ մը», կ'արտօնէ, տարին միայն մէկ օր, հայոց կողմէ Ս. Պատարագի մատուցումը՝ Վանայ լիճին վրայ գտնուող Աղթամար կղզիի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, սկսելով 19 Սեպտեմբեր 2010ին:

Թրքական նենգ բայց նրբահիւս խորամանկութիւնը եւ արեւմտեան վաճառարուեստի ամենայնոք մանրամասները արտակարգ վարպետութեամբ համաձուլուած են՝ գովազդներու այս արշաւին մէջ: Նպատակը: Թուրքիոյ քաղաքական ու տնտեսական շահերու հետապնդումը: Միջոցները: Աննշան նուազագոյնի յուսադրութեամբ մեզ իսանդավառելի մեղրածոր, բովանդակազուրկ խօսքերով շնորհիւ՝ սինիթօրէն շահագործելով նոյնինքն թուրք զահիճներու յառաջացուցած մեր եղբերական անցեալը, Յեղասպանութեան դեռ կոտորածով վէրքերը, հուրով ու սուրով մեզմէ իսլուած հայրենիքի կսկիծն ու անշիջելի կարօտը:

Բազմաթիւ տասնամեակներ Ս. Խաչ եկեղեցիի պատկանելիութեան մասին զբօսաշրջիկները խաբելու ձախող փորձերէն ետք, Թուրքիոյ արդի «աչքը-բաց» քաղաքական աղուէները դիմեցին նոր մարտավարութեան մը: Այս քայլով անոնք կը յուսային միաժամանակ բազմապատկել զբօսաշրջիկներու հոսքը եւ օժանդակել Եւրամիութիւն մուտքի իրենց անդուլ ճիգերուն: Ուրեմն, թրքական իշխանութիւնները վերանորոգեցին Ս. Խաչ եկեղեցին, յայտարարելով թէ այդ նպատակով ծախսած են 1.5 միլիոն տոլար: (Ի դէպ, անցողակի մանրամասնութիւն մը: Ո՞ր հայը պիտի չնշմարէր «պատահական» գուգահեռը այս գումարի թուաքանակին եւ Թուրքիոյ կողմէ հայոց Յեղասպանութեան զոհերու թիւին միջեւ - թրքաբարոյ հաշուով, իւրաքանչիւր զոհի համար ծախսէ մէկ տոլար, եւ ահա ամբողջ հայութիւնը իր պետութեամբ ու սփիւռքով պատրաստ կ'ըլլայ պարելու թրքական սավուլ-գուռնայի կշռոյթով):

Անգլիական Ռոյթըրզ լրատու գործակալութեան չիշեցմամբ իսկ, համայն հայութիւնը բազմիցս աւերուած Ս. Խաչ եկեղեցին կը նկատէ թրքական բռնութիւններու, բռնագաղթի եւ զանգուածային կոտորածներու լուռ վկան: Այս բարբարոսութիւններու եւ ոճիրներու պատմական իրողութիւնը անպատասխանատու կամայականութեամբ դեռ ժխտող թրքական իշխանութիւնները, որպէս զբօսաշրջական գործարք, վերանորոգած են եկեղեցին եւ անոր բացումը կատարած՝ 2007ին: Բայց եկեղեցիի մը վերականգնումը չէր եղածը - որ, բարի կամեցողութեան ճշմարիտ գոյութեան պարագային, աւերողին կողմէ նորոգութենէն ետք պէտք էր վերադարձուէր իր իսկական սեփականատիրոջ՝ հայ ժողովուրդին, ուշացման համար ներողամտութեան ինդրանքով միասին - այլ բռնագաղթուած եւ թրքական զբօսաշրջութեան սատարող «թանգարանի» մը հիմնարկէքը՝ Արեւմուտքը խաբելու համար թէ ինչպիսի քաղաքակիրթ հոգածութեամբ կը պահպանեն պատմական յուշարձանները:

Դեռ, թրքական իշխանութիւններուն կողմէ բռնութեամբ գերեվարուած եկեղեցիին բուն իրաւատէրերը եղող հայ ժողովուրդի թրքահպատակ հոգեւոր ներկայացուցիչները պիտի աղաչէին ու պողպատէին թրքական կառավարութեան՝ ինդրելով որ Ս. Խաչ եկեղեցիին վրայ խաչ մը տեղադրելու արտօնութեան շնորհն ընեն: Նման գերազոյն նուազացումէ ետք, կամայական չոր «ոչ» մըն էր Անգարայի պատասխանը: Աւելի ուշ, Վանի նահանգապետը - անկասկած Անգարայի թոյլտուութեամբ - յայտարարած է թէ խաչ մը պիտի տեղադրուի եկեղեցոյ գմբէթին վրայ: Մանրամասնութիւններ չկան:

Կաթիլ առ կաթիլ, շթահամարով եղած այս քմահաճ թոյլտուութիւնները - վերանորոգում, վերաբացում որպէս թանգարան, տարեկան միօրեայ պատարագ («այս արարողութիւն ըսուածը», ինչպէս կը բանաձեւէ «Մարմարա» թերթի իմբազարապետ Ռոպերտ Հատտէճեան), խաչադրում, եւ այլն - իր ծիծաղելի իրական համեմատութիւններուն կ'իջեցնեն «ալաթուրքա» այս ֆարսը՝ երբ գանոնք բաղդատենք Թուրքիոյ ձեռք ձգած շահարկումներուն հետ:

Այսպէս, քաղաքական հարթութեան վրայ, կրօնական մոլեռանդութեամբ եւ համաթուրանական գաւթամոլութեամբ թրծուած Օսմանեան արիւնարբու կայսրութեան մերօրեայ փողկապաւոր ժառանգորդները աշխարհին կը ներկայանան հանդուրժողութեան շպարով: Իսկ ծպտուած գորշ գայլերը,

ձեռքի տակէ, կը դառնան տարածաշրջանի խաղաղապահները:

Կայ նաեւ օրէն ինկած տնտեսական յաւելեալ օգուտը: Ռոյթըրզ գործակալութեան հաղորդմամբ, Վանի բոլոր պանդոկներու սենեակները լրիւ վերապահուած են գալիք հայ ուխտաւորներու կողմէ: Վանայ լիճին վրայ նոր զբօսանաւեր կը կառուցուին: Արեւելեան Անատոլիոյ հեռակայ յետամնաց շրջաններու դանդաղ կոտ շուկաներու աշխուժացման համար թուրք պատասխանատուները մեծ յոյսեր դրած են Հայաստանի եւ հայկական Սփիւռքի զբօսաշրջիկներուն - ու գործարարներուն - վրայ:

Թրքական տեսանկիւնէն դիտած՝ վարպետորդի ու շահաւէտ քայլ մըն է եղածը: Բոլոր՝ ճակատներու վրայ: Մեր հայրենաբաղձութեան ե՛ւ միամտութեան ապաւինելով, անոնք այս «հաշտարար» քայլով զգալիօրէն կը բարելաւեն իրենց միջազգային դիմագիծը: Կը նպատեն արեւելեան իրենց կարգ մը շրջաններու տնտեսական բարելաւման: Տակաւին, երկարժամկէտ առումով, փոքրիկ Հայաստանէն եկած զբօսաշրջիկներու հոսքը ատակ է մեղմացնելու հայոց կողմէ Թուրքիայէն եղած պահանջատիրութեան թափը: Նոյն պատճառով, ժողովրդագրականօրէն, հայաթափմամբ արդէն իսկ լրջօրէն արիւնաքամուած Հայաստանը աւելի խոցելի կը դառնայ թրքական նախաթափանցումի յամառ ու նպատակասլաց ճնշումներուն: Ասոնց անմիջական նպատակն է, Հայաստանը քաղաքականապէս ու տնտեսապէս առաւելագոյնս «ընտելացնելով», գայն վերածել թրքական քմայքներուն ենթակայ, սպառողական կրակորական շուկայի մը: Նման իրադրութիւն իրականացնելու համար, բաւարար է ժամանակաւորապէս որոշ գոհացում մը տալ՝ քթին ծայրէն սանթիմ մը անդին չտեսնող հայ ընչաքաղց հարստապետներու (ներածող օլիգարխներու) անկուշտ ախորժակներուն - Օսմանեան հին օրերու քչիկ մը բարեփոխուած դրութեամբ:

Ո՞ր հասած ըլլալու է մեր ազգային արժանապատուութիւնը, առաջնահերթութիւններու ըմբռնումը, չափի ու կշիռի գիտակցութիւնը:

Թուրք դահիճներու անգիջող ժառանգորդները հազիւ «հօփա» կանչած՝ խելակորոց կը փութանք թրքական «գէյպէք» պարել:

Իրենց իսկ նախնիներուն կողմէ բազմիցս աւերուած մեր եկեղեցիին թուրքերը թանգարանի՞ վերածած են: Հոգ չէ: Փառք տանք Աստուծոյ որ, ուրիշ հարիւրներով եկեղեցիներու նման, մզկիթի կամ ախոռի չեն վերածած, տարին մէկ

օր երթանք ու մեր պատարագի հոգեպարար արարողութիւնը մատուցենք այդ թանգարանին մէջ՝ վերջին պահուն գմբէթին վրայ էրտողանի արտօնած խաչով կամ առանց խաչի:

Երեւանի իշխանութիւնները այս արարողութեան ներկայ ըլլալու հրաւէր չե՞ն ստացած տակաւին: Ոչինչ: Հրաւիրուած կամ ոչ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հոգեւոր այրերը դեռ չսահմանուած այդ խորհրդաւոր արարողութիւնը կը նկատեն հաւատքի նկատմամբ յարգանքի արտայայտութիւն մը թրքական իշխանութիւններուն կողմէ: Ա՛ռ քեզ յարգանքի անտիպ մոտէլ մը՝ դարերով այդ եկեղեցին աւերողներու ժառանգորդներուն կողմէ որոնք այսօր մեզ նուատացնելու եւ մեր արժանապատուութեան վերջին մատուցները ոչնչացնելու թրքաբարոյ նորանոր եղանակներ կը յօրինեն: Այսպէս, միայն ու միայն այս «արարողութեան» հասնելու նպատակով իսկ, անոնք կը մերժեն զէթ առժամապէս բանալ Հայաստան-Թուրքիա սահմանը, որուն հետեւանքով մօտիկ հարեւան երկրի հայ ուխտաւորները պիտի ստիպուին վրաստանի վրայով նախ ամբողջ Անատոլիոյ կտրել ու երթալ Պոլիս, ապա հակառակ ուղղութեամբ դարձեալ Անատոլիոյ կտրել՝ հասնելու համար Վան: Քարտէսի վրայ մօտաւոր արագ չափում մը բաւարար է ցոյց տալու համար թէ էրտողանի Մեքքա ուխտագնացութեան ճանապարհագիծը աւելի կարճ է քան մօտակայ Հայաստանէն Աղթամար եկողներունը: Աշխարհագրականօրէն որքան մօտիկ, բայց թուրք «արդիական» իշխանութիւններու «բարի կամեցողութեամբ» որքան հեռացած արտատվոր ուխտավայր է սա:

Այս բոլոր խոչընդոտները՝ դարձեալ ոչինչ: Հայ ուխտագնացները դիւրաւ վհատողները չեն: Անոնք ամենէն դժնդակ պայմաններուն յարմարելու երկար փորձ ունին: Այդ փորձառութիւնը կը սկսի բիւզանդական բազմադարեան խաբեբայութիւններու աւանդութեամբ, կ'անցնի թրքական հրոսակներու հուրով եւ Օսմանեան բռնակալներու թուրով՝ հասնելու համար 1915ի օրհասական ջարդերուն, ապա Սովետական «եղբայրական» բռնապետութեան, ու վերջապէս մերօրեայ անկախ եւ անագատ Հայաստանի հարստապետական-աւազակապետական նորատիպ ստրկատիրութեան: Իսկ Հայաստանի աշխարհիկ ու հոգեւոր պաշտօնատարները, իրենց ճամպրուկներով, կազմ ու պատրաստ կը սպասեն՝ էրտողանի առաջին ազ-

Շարք էջ 17

AUTHORIZED INDEPENDENT AGENT

Anthem

Blue Cross

BEDROS S. MARONIAN

818-500-9585

CA LIC.#0494056 • BMaronian@AOL.com

FAX 500-9308 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway, Glendale, CA 91205

ԵՐՔԵՔ ՈՒՅ ԶԵ ՎԵՐԱՔՆՆԵԼՈՒ ՁԵՐ ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄԻՋՆԱԴԱՐԻ ԱԿԱՆԱԻՈՐ ԹՈՒՐԲ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԳԵՏ-ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՔԵԱԹԻՊ ՉԵԼԵՊԻԻ ՄԱՍԻՆ

ՓՐՈՖ. ԱԻԵՏԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Հայ ժողովրդի պատմության բազմակողմանի ուսումնասիրության համար, այլ ազգայնադեմոկրատիկ շարքին կարեւոր նշանակություն ունեն նաեւ միջնադարի թուրք պատմագիրների հաղորդած տեղեկությունները: Թուրք հեղինակները, նկարագրելով միջնադարի քաղաքական իրավիճակը, միաժամանակ հետաքրքիր տեղեկություններ են հաղորդում Հայաստանի եւ հարեւան երկրների ժողովուրդների պատմության, պատմական աշխարհագրության, մասամբ էլ սոցիալ-տնտեսական կեանքի լուսաբանման եւ այլ հարցերի շուրջ:

Սույն յօդուածում մենք հիմնականում կանգ կ'առնենք 17րդ դարի թրքական պատմագրության եւ աշխարհագրության առաջնորդների ներկայացուցիչ Քեաթիպ Չելեպիի (1609-1657) գիտական երկու աշխատությունների վրայ, նկատի ունենալով որ 2009 թ. լրացաւ նրա ծննդեան 400 ամեակը: Այն ըստ արժանույն նշուէց Թուրքիայում, իսկ ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի միջազգային կազմակերպության որոշումով արժանացաւ 2009 թ. տարուայ մարդը կոչումին:

Իրօք որ Քեաթիպ Չելեպիին 17րդ դարի օսմանեան իրականություն մէջ բազմակողմանի զարգացած անձնաւորութիւններից մէկն էր համարուած: Քեաթիպ Չելեպիին հանրայայտ էր ոչ միայն որպէս ականաւոր թուրք աշխարհագիր, նա իր աւանդն էր ներդրել գիտության այնպիսի բնագաւառներում, ինչպիսիք են պատմութիւնը, փիլիսոփայութիւնը, մատենագիտութիւնը եւ այլն:

Նրա աշխատությունները, որոնք իրենց մէջ պարունակում են հարուստ փաստական տեղեկություններ, լայն ուշադրութեան են արժանացել ոչ միայն թուրքիայում, այլեւ նրա սահմաններից դուրս, Եւրոպայում: Քանի որ նա առաջինն է եղել, որ յատուկ ուշադրութիւն է դարձրել Եւրոպական գրականության թարգմանության գործին եւ իր երկերում օգտագործել է մեծ թուով նիւթեր օտար աղբիւրներից:

Ծանօթագրութեան կարգով նշեմ, որ 1961 թ. աշխատանքի ընդունուէցի Հայաստանի Գիտությունների Ակադեմիայի Արեւելագիտութեան ինստիտուտի թրքական բաժինը եւ բարեկազմ յանձնելով ասպիրանտուրայի քննութիւնները մեկնեցի Մոսկուա, Միութենական գիտությունների Ակադեմիայի Արեւելագիտութեան ինստիտուտ, ուր 3 տարուայ ուսումնառութիւնից յետոյ պաշտպանեցի գիտական աւարտաճարս՝ «Քեաթիպ Չելեպիի «Ճիհան Նիւմա»-ն եւ «Ֆեղլեքէ»-ն որպէս աղբիւր Հայաստանի պատմության (17րդ դար) խորագրով եւ ձեռք բերեցի Պատմական Գիտությունների Թեկնածուի աստիճան, դառնալով միջնադարի թուրքիայի պատմության աղբիւրագէտ-պատմաբան: Գիտական ղեկավարս էր համաշխարհային ճանաչում ունեցող օսմանագէտ-պատմաբան՝ Աննա Ստեփանովնա Դվերի-դինովնան:

Յետագայում 1973 թ. վերոյիշեալ աւարտաճառս առանձին գրքով հրատարակուէց Երեւանում ուսնեբէն լեզուով:

Քեաթիպ Չելեպիի այս երկու աշխատությունների մասին հայերէնով նիւթեր հրատարակել եմ նաեւ

րագրում է այն 1654 թ.:

«Ճիհան-Նիւմա»ն թրքերէն տպագրուած առաջին գրքերից մէկն է, այն հրատարակել է թրքական առաջին տպարանի հիմնադիր, ծագումով Հոնգարացի Իպրահիմ Միւթեֆերրիզան 1732 թ.: Այս հրատարակութիւնը ունի բազմաթիւ լրացումներ՝ կատարուած 17րդ դարի արաբ աշխարհագիր Ապու-Պեքր Իպն Պահրամի (մեղ. 1691 թ.) «Ճոկ-րաֆիյա-ի Քապիի» (Մեծ աշխարհագրութիւն) գրքի հիման վրայ եւ մի շարք յաւելուածներ ու քարտէզներ բերուած հրատարակչի կողմից:

«Ճիհան-Նիւմա»ի հրատարակութիւնը, որ ներկայումս հանդիսանում է մատենագիտական հազուադէպ օրինակ, բաղկացած է ընդարձակ ներածութիւնից եւ առանձին գլուխներից, ուր տրուած է ասիական երկրների նկարագրութիւնը: 41րդ գլուխը նուիրուած է Հայաստանի նկարագրութեանը: Այս գլխու խօսուած է միայն Արեւմտեան Հայաստանի մասին, այսինքն այն նահանգների մասին, որոնք Շիրիւնի (14 Սեպտեմբեր 1639 թ.) թուրք պարսկական պայմանագրով մնացին օսմանեան կայսրութեան տիրապետութեան տակ: Քեաթիպ Չելեպիին այս գլխում Արեւելեան Հայաստանի նկարագրութիւնը առանձին չի տուել: Արեւելեան Հայաստանը, որտեղ կազմուել էին Երեւանի, Նախիջեւանի եւ Ղարաբաղի իսնուութիւնները, այդ ժամանակ գտնուում էր Սեֆեան Պարսկաստանի գերիշխանութեան ներքոյ: Արեւելեան Հայաստանի նահանգների նկարագրութիւնը տրուած է 39րդ գլխում, վրաստանի եւ Ատրպատականի քաղաքների նկարագրութեան հետ:

«Ճիհան Նիւմա»ի հեղինակային ձեռագիրը, որ գտնուում է Ստամպուլի «Թոփկապիք»ի պալատում եւ այլ ձեռագրային ընթրինակութիւնները վերջանում են վանի վիլայեթի (նահանգ) նկարագրութեամբ: Յայտնի է, որ Քեաթիպ Չելեպիի գրչին է պատկանում «Արմենիա երկրի մասին» նկարագրութեան միայն մի մասը, այսինքն վանի եւ

կարսի վիլայեթները: Մնացած վիլայեթների նկարագրութիւնը վերցուած է վերոյիշեալ աշխարհագրի՝ Ապուպեքր Իպն Պահրամի աշխատութիւնից եւ լրացուած է «Ճիհան Նիւմա»ի հրատարակչի Իպրահիմ Միւթեֆերրիզայի կողմից:

Այս կապակցութեամբ Իպրահիմ Միւթեֆերրիզան իր «հրատարակչի յաւելուածում» (Tezeilul-tabii) տալիս է հետեւեալ բացատրութիւնը.

«Թիւրիմացութիւնից խուսափելու համար անհրաժեշտ է նշել, որ այս հետաքրքիր երկի հեղինակը՝ հանգուցեալ Քեաթիպ Չելեպիին գրքի սկզբում խոստացել էր, որպէսզի այս հանրայայտ իմբագրութեան մէջ նկարագրի աշխարհի պետութիւնները եւ երկրների դիրքը Արեւելքից դէպի Արեւմուտք: Այնուհանդերձ այն հասցուած է մինչեւ այստեղ: Հեղինակային ձեռագիրը եւ տարբեր մարդկանց մօտ գտնուող ընթրինակութիւնները վանի վիլայեթի նկարագրութիւնից այն կողմ չեն անցնում: Ի միջի այլոց, հարկ եղաւ գրքի սկզբից մինչեւ այստեղ տալ մի շարք բացատրութիւններ, իսկ վերջում ամբողջացնել այն: Ինչպէս ձեռագրում, այնպէս էլ այս հրատարակութեան մէջ 41րդ գլուխը ընդգրկուած է «Արմենիա երկրի» նկարագրութիւնը: Յիշտաւել երկրի բաժանման եւ սահմանագատման ժամանակ, մատնանշելով գոյութիւն ունեցող տարածայնութիւնները, Քեաթիպ Չելեպիին ասել է՝ «Էրզրումի եւ կարսի վիլայեթները, որոնք մտնում են Մեծ Արմենիայի մէջ, նկարագրելու ենք առանձին բաժիններով»: Ակնյայտ է, որ Քեաթիպ Չելեպիին այս նկարագրութիւնները տալիս է գուզընթացաբար հարեւան երկրների տարբեր գլուխներում եւ բաժիններում: Հաւանական է, որ այս գրքի շարունակութիւնը կորել է կամ անժամանակ մահը թույլ չի տուել հեղինակին կատարելու իր խոստումը: Ուստի, նուաստս՝ (այսինքին՝ Իպրահիմ Մութեֆերրիկան - Ա.Փ.) որպէսզի գոնէ մօտաւոր

Շարք էջ 17

Կազմակերպութեամբ՝
Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան

Շնորհանգէս
Արմէն Ղարիպի «Յուշերու Բագին» հատորին

Գիրքը կը ներկայացնէ՝ Տօֆ. Արշակ Գագանեան
«Մասիս» Շարաքաքերթի գլխաւոր խմբագիր

Տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, Սեպտեմբեր 2, 2010ին,
Երեկոյեան ժամը 8ին,
ՀԿԲՄի «Կարօ Սողանալեան» սրահին մէջ,
1060 N Allen Ave. Pasadena

Կը ներկայացուի գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր:

Մուտքը Ազատ **Հիւրասիրութիւն**

«ԿԱՔԱՒԻԿ»Ը ԿԸ ԲՈԼՈՐԷ ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ԿԵՍ ԾԱՄԲԱՆ

ԺՈՒԼԻՍԹ ԴԱԽԹԵԱՆ «Կաքաւիկ Մանկական Հանդէս»-ի Հիմնդիր-Խմբագիր

Ահա կէս տարի անցաւ «Կաքաւիկ» Մանկական Հանդէսի հրատարակութեան: Կէս տարի մը, որ լի էր հրճուանքներով, գնահատանքներով, ծափահարութիւններով, դրական ու բացասական անակնկալներով, երբեմն ալ հիասթափութիւններով: Իսկ շուտով հրատարակ պիտի իջնէ «Կաքաւիկ» համար 5-ը՝ աւելի յղիւած, կերպարամալիտուած, բարելաւուած:

Տնտեսական այս դժուարին պայմաններու մէջ դիւրին է եղած հրատարակել այնպիսի պարբերութիւր մը, որու նմանը Միացեալ Նահանգներու մէջ ցարդ է սպազորուած եւ համայնքը այսպիսի հրատարակչութեան մը անձանթ է: Հրատարակչութիւն մը, որու հանդիսատէսը-ընթացողը կը կազմեն մեր համայնքի փոքրագոյն անդամները, թէ տարիքային ու թէ քանակային բաղադրութեամբ: Այս ամէնէն հանդերձ անցեալ վեց ամիսներու ընթացքին «Կաքաւիկ»ը յաջողած է ունենալ յառաջդիմութիւն ու բարելաւում, թէ նիւթերով եւ թէ սպազորական իր որակով:

Այս բոլորն անշուշտ կը պատճառեն աննկարագրելի, անհամեմատելի, անփոխարինելի հաճոյք մը: Գրել, աշխատել, ջանալ մատուցել սերունդի մը համար ոչ միայն գերագոյն հոգեկան բաւարարութեան է այլ այն սրբագոյն պարտականութեան մը կը վերածուի, որը կը դառնայ ամենօրեայ կեանքի անբաժանելի մասնիկ մը:

Անցեալ վեց ամիսներու ընթացքին «Կաքաւիկ»ը ոչ միայն իր մանկական թերթին հրատարակութեամբ զբաղած է, այլ այն այցելած է դպրոցներ, կազմակերպութիւններ, ճամբարներ, հաղորդուած մանուկներու հետ, ունեցած մանկական պատմութիւններու երեկոներ ու վերջերս արդէն իսկ տիկնիկային թատրոններ: «Կաքաւիկ» Մանկական Հանդէսը իր նպատակներէն մին դարձուցած է տիկնիկային թատրոններու, բեմականութիւններու եւ ժամանակակից ու դիւրըմբռնելի ձեւերով հայ մատուցել սերունդին ներկայացնել հայ եւ ինչու է նաեւ միջազգային մանկական գրականութեան գոհարները՝ արեւելահայերէնով եւ արեւմտահայերէնով:

Այս անցած վեց ամսուայ ճամբան կարելի պիտի չըլլար կտրել եթէ «Կաքաւիկ»ը վայելած չըլլար ոչ միայն մանուկներու ու դաստիարակներու հովանաւորութիւնն ու քաջալերանքը այլ նաեւ համայնքիս մէջ ապրող ու աշխատող, ազգային գաղափարախօսութեան ջատագովներու, հայ նոր սերունդի դաստիարակութեամբ մտահոգողներու ու

գուրգուրացողներու նեցուկն ու գուրգուրանքը: Առ այդ՝ այս գրութեամբ ու հրատարակաւ կը ներկայացնեմ այդ հովանաւորներու ցանկը ու «Կաքաւիկ» Մանկական Հանդէսը յանձնախորհուրդի անդամ մը եւս իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք բարոյապէս եւ նիւթապէս նեցուկ կանգնած են «Կաքաւիկ»ին:

Այս բոլորին մէջ, սակայն կարելի է իւրապատու կերպով շնչել «Կաքաւիկ»ի կնքամայր, համայնքի ջատագովներէն ու բարերաններէն մին Տիկ. Հայկուշ Քոհլըրի ցուցաբերած հոգատածութիւնը եւ գուրգուրանքը այս նախագիծի եւ «Կաքաւիկ»ի նկատմամբ: Ամենայն անկեղծութեամբ եւ համարձակօրէն կարելի է ըսել, որ առանց Տիկ. Քոհլըրի անշահախնդիր ու անկեղծօժանդակութիւններուն կարելի պիտի չըլլար ապահովել «Կաքաւիկ»ի շարունակական սպազորութիւնը: Առ այդ՝ անգամ մը եւս Ձեզմէ Տիկ. Քոհլըր, շնորհակալ եմ:

«Կաքաւիկ» Մանկական Հանդէսի ցարդ հովանաւորներու ցանկ՝ Ա) Տիկ. Հայկուշ Քոհլըր Բ) Նշան եւ Ռուբինա Փիրուսեան

- Գ) Դր. Մարք Քոչըրըր Դ) Փիէր եւ Քաթի Չրախճեան Ե) Նիկ եւ Մերի Կանեան Զ) Ստեփան եւ Վանա Պոյաճեան Է) Միրօ եւ Սիլվի խանգատեան Ը) Թոփալեան Հիմնադրամ Թ) ՀՕՄ-ի Արեւմտեան Ամերիկայի մասնաճիւղ Ժ) Ալէք եւ Ալենուշ Բաղդասարեան

Ի) Համագաղայինի Արեւմտեան Ամերիկայի Պարոյր Սեւակ (Վէլլի) մասնաճիւղ

«Կաքաւիկ» Մանկական Հանդէսին հովանավորութիւն ցուցաբերող ցանկացողները կրնան «Կաքաւիկ»ին հետ հաղորդակցուել այցելելով՝ www.gakavik.com, գրելով՝ gakavik@gmail.com հասցէին կամ հեռաձայնելով՝ (818) 548-2438 համարին:

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԵՐՈՍՈՒՅԻ ԱՆԱՅԻՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՍԱՍՈՒԷԼ ԽԱԼԱԹԵԱՆԻ «ԱՆԱՅԻՏ»Ը

ԱՐՄԻՆԷ ՄԵԼԻՔ-ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ

Երբ պատերազմի դաշտ են մտնում կանայք, միայն այդ փաստից կարելի է եզրայանգել պատերազմող կողմերի իրական նպատակն ու բարոյական կողնորոշումը: Հայ կինը գէնք է վերցնում օրհասական պահի, երբ վտանգուած է իր երկիրը, տունը, իր գաւակի կեանքը... Այդ «իր-ասուածի մէջ հայը տեղաւորում է ողջ ազգին սպառնացող վտանգը: Իսկ յետպատերազմեան իրականութիւնը հայ մտաւորականին մղում է անցեալի, ներկայի ու ապագայի միջեւ կամուրջ դառնալ, որպէսզի ոչ ոք չմոռացուի, ոչինչ չմոռացուի, քանզի ազգի յիշողութիւնը նաեւ դաս ու ազգային դաստիարակութիւն է...

Թէ որքանո՞վ է ամուր այդ կամուրջը, այդմասին խօսում է գրողի գրիչն ու նրա մարդ-արուեստագէտ-մտաւորական էութիւնը: Այս երեքի առկայութիւնն էլ դրամատուրգ, գրող, արուեստաբան Սամուէլ Խալաթեանի անձը բնորոշող մակդիրներ են: Անուանի դրամատուրգի հարուստ ստեղծագործութիւնների շարքը վերջերս համալրուեց նրա նորատիպ «Անահիտ» էսէյով, որի ցնցող էջերում գրողը վեր է հանել հայ ժողովրդի ճակատագրին խարազանուած ճշմարտութիւնները նախասկիզբը...

«Անահիտ»ը փաստագրական ճշգրտութեամբ բարձրաձայնում է հայոց ցեղասպանութեանը յաջորդած «տրամաբանական» ցեղասպանութիւնների շղթան, որը հասաւ Սոսկալիթ ու ձգուեց մինչեւ Արցախ, իր հողմապտոյտի մէջ առնելով Պաքու, իր ու գաւակները աչքերի առաջ գլխատուող ամուս-

նու սպանութեանն ականատես հայ մօրն ու կնոջը՝ Անահիտին...

Սամուէլ Խալաթեանն այն սակաւթիւ հեղինակներից մէկն է, ում գրքում ականատեսի վկայութիւններով նկարագրում են Մարաղայի սարսափելի կոտորածը ազգերիների կողմից, դրուագներ, որոնք անցեալի անպատժելիութեան շարունակութիւնն են:

«Մարաղան ձեռքից ձեռք է անցնում: Թշնամին գերազանցում էր եւ գէնքով եւ թուաքանակով: Հայրենի տունը չլքած մարաղացիների համար՝ ծերեր, կանայք, երեխաներ, որոշուեց գիւղի կենտրոնական մասում խրամատներ փորել, նրանց պատսպարել այնտեղ, որ եթէ մերոնք նահանջելու լինեն, բոլորին, կազմակերպուած դուրս հանեն գիւղից:

Ազգերիների հերթական հզօր գրոհը սասանեց հայրերիներին: Ստիպուած էին նահանջել՝ ապահովելով նաեւ գիւղում ապաստանածների նահանջը: Բայց դա ժամանակաւոր նահանջ էր: Յաջորդ օրն իսկ հուժկու գրոհով Մարաղան, արդէն որերորդ անգամ, վերանստեղծուեց: Այն, ինչին ականատես եղան մեր ռազմիկներն ու տուն վերդարձած մարաղացիները, սոսկալի էր: Տեղացիներից ոմանք, պարզուեց, այնուամենայնիւ մնացել են իրենց տներում, չեն պատսպարուել համագիւղացիների հետ միասին ու գերի են ընկել: Ազգերիները նրանց արեամբ խրախճանք էին արել՝ չտեսնուած, չլսուած դաժանութեամբ: Ամէն քայլափոխի գլխատուած դիակներ էին, մարմնի մասեր... Զոհերի գլուխները չկային: Երբ մտան գիւղ, դժու-

Շարք էջ 18

Զուկերայիս ԴարախԵԱՆԻԷԱՆԻԷԼ ԵՒ Զուկերոյք Կազմակերպութեամբ՝ ԿԼԵՆՏԷՅԼԻ ԱՐՄԷՆ ԿԻՏՈՒՐ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԻ Ծարաթ, 31 Յուլիս 2010 երեկոյեան ժամը 8:00-էն սկսեալ 1060 North Allen Avenue Pasadena, CA 91104 Տոմսերու Բամար դիմել՝ (626) 797-7680

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065 Dr. Missak Ekmekdjian Chiropractor Dr. Anahid Ekmekdjian Chiropractor Մեծածախաներու եւ մանուկներու Քայրափոքրէիք բուժում: Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդադիւն եւ մկանային ցուներ: Ինքնուշարժի վթարի եւ տեսանքով պատտեած վնասուածքներու բուժում: Զեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

Massis Weekly

Volume 30, No. 28

Saturday, JULY 31, 2010

Bako Sahakian:

Kosovo's Secession Ruling Creates New Political Situation in Karabakh

STEPANAKERT -- Nagorno-Karabakh's leadership has welcomed a United Nations court ruling that upheld the international legitimacy of Kosovo's secession from Serbia and affirming its applicability to the Armenian-Azerbaijani conflict.

Bako Sahakian, the president of Nagorno-Karabakh Republic (NKR), described the non-binding ruling handed down by the International Court of Justice (ICJ) as an "important event" at a rare news conference in Stepanakert late on Friday. He said it will create a "new political situation" in the Karabakh conflict zone.

"That decision has an extremely important legal, political and moral significance and sets a precedent that can not be confined to Kosovo," the NKR Foreign Ministry said in a statement issued the next day. It said Karabakh's predominantly Armenian population broke away from Azerbaijani rule "in full compliance with the basic principles of international law" and is therefore also entitled to international recognition.

A similar statement was also adopted by Karabakh's three main political parties. All of them are represented in the local parliament and government.

Armenia hailed the ICJ judgment shortly after its announcement on Thursday evening. Deputy Foreign Minister Shavarsh Kocharian said The Hague-based court ruled that peoples' self-determination should take precedence over territorial integrity of states in the resolution of territorial or ethnic disputes.

The Azerbaijani Foreign Ministry

NKR president Bako Sahakian

insisted on Friday, however, that the ICJ ruling applies only to Kosovo and Serbia and can not have any repercussions for the Karabakh conflict — a view essentially shared by the United States.

"Anyone who reads the ruling will see that this was a specific judgment based on facts unique to Kosovo," U.S. State Department spokesman Philip Crowley said on Friday. "We certainly don't think it applies to other circumstances."

Sahakian made clear that the authorities in Stepanakert will not press Yerevan to formally recognize the NKR as an independent state after the ICJ ruling. "After all, Armenia bears responsibility before the international community, and you can't blame Armenia's political leaders for not recognizing the NKR's independence," he said. "In this regard, we have never expressed our discontent with Armenia's leadership."

"We believe that sooner or later we will approach [the launch of] a recognition process by Armenia," added the Karabakh leader.

Armenian Woman Disappears While Vacationing in Turkey

Anna Davtyan, a 29-year-old citizen of Armenia, has disappeared in Turkey in mysterious circumstances. Anna and her boyfriend decided to spend their holiday in Antalya.

Sabah reports that, after spending two days in Antalya, Anna decided to return to Dubai. However, on July 17 she disappeared from the hotel, where her boyfriend had left her.

Anna's mother, Karina Davtyan left for Antalya to find her daughter. She said her daughter is six months pregnant and must have been kidnapped.

EU Sanctions Target Armenian Branch of Iranian Bank Mellat

New package of EU sanctions against Iran included the Armenian branch of Bank Mellat, DPA agency reported. On July 26 EU foreign ministers confirmed new sanctions imposed on Iran to hinder country's uranium enrichment program.

The restrictions affect foreign trade, financial services, as well as oil industry, the basis of Iran's economy. The EU officials said it is "the most far-reaching set of sanctions the EU has agreed to on Iran or indeed on any country".

Annual Vacation

Massis Weekly will not be published for the next 2 weeks
our next issue will be dated August 21, 2010

Obama Pick For U.S. Ambassador To Azerbaijan On Defensive At Senate Hearing

WASHINGTON, DC -- The pick of U.S. President Barack Obama to be the next U.S. ambassador to Azerbaijan quickly found himself on the defensive as he appeared before the Senate Committee on Foreign Relations on July 22.

Matthew Bryza was one of the most visible U.S. officials in the Caucasus region during the administration of former President George W. Bush, serving as deputy assistant secretary of state for European and Eurasian affairs. He was also the U.S. co-chair of the Minsk Group, which seeks to broker a settlement on Nagorno-Karabakh.

Announced in late May, Bryza's nomination to fill the vacant post of U.S. ambassador to Baku provoked an angry response from Armenian Diaspora groups and a number of Armenian officials, who accuse Bryza of bias in the Azerbaijani-Armenian dispute.

Bryza told the Senate committee that criticism comes with his job description. "Being criticized or being thought of as being closer to one side or the other is part of the game, and I have

U.S. ambassador nominee to Azerbaijan Matthew Bryza

to just remain always objective and deliver the tough messages when necessary," he said.

But a number of senators on the committee questioned Bryza's willingness to deliver those tough messages, especially when directed at Azerbaijan. U.S. Senators Barbara Boxer (Demo-

Continued on page 2

Ecologists Picket Bank Over Armenian Mining Project

Environmentalists stage a protest action in Yerevan

YEREVAN -- About two dozen environmental activists clashed with police on Wednesday as they picketed the Armenian branch of a Russian commercial bank that plans to finance a controversial mining project in northern Armenia.

The police used force against the protesters after they blocked the entrance to the Yerevan head office of the VTB-Armenia bank and refused to let anyone in or out of the building. One of the protesters, Armenian Green Party leader Armen Dovlatian, was injured in the scuffle.

The country's leading environmental protection groups and other non-governmental organizations have for years been campaigning against plans

by the Armenian Copper Program (ACP) mining company to develop a massive copper and molybdenum deposit in the northern Lori region. The Teghut deposit is estimated to contain 1.6 million tons of copper and about 100,000 tons of molybdenum.

The project, if implemented, will lead to the destruction of 357 hectares of rich forest, including 128,000 trees. Critics say that would wreak further havoc on Armenia's green areas that have already shrunk dramatically since the 1990s.

ACP admits the heavy environmental cost of its plans but says it will be more than offset by 1,400 new jobs

Continued on page 3

Analysis:

What Are the Disadvantages of Applying Kosovo's Example to Karabakh's Independence?

By Aris Ghazinyan
ArmeniaNow.com

The decision by the UN International Court of Justice, The Hague, announced on July 22, according to which Kosovo's proclamation of independence does not contradict international law, became the news of the day in Armenia where such a decision is believed to nullify Azerbaijan's claims that the Armenian nation cannot gain independence twice and have two states.

"The Hague decision has made it obvious that whatever Azerbaijan is talking about completely contradicts international law. The International Court of Justice has essentially said: two Albanian states – Albania and Kosovo – have gained independence," says Deputy Foreign Minister of Armenia Shavarsh Kocharyan expressing official Yerevan's position.

Kocharyan pointed out also that the decision was unprecedented in a sense that, for the first time, The Hague touched upon a population's right to self-determination and territorial integrity and the interrelation of these two issues, and made a decision in accordance with the UN Charter.

On February 17, 2008, Kosovo's Albanian authorities unilaterally proclaimed their independence from Serbia. More than 69 states have recognized Kosovo's independence since. Nonetheless, two permanent members of the UN Security Council – Russia and China – do not recognize Kosovo's independence.

Today, it's hard to say how the Hague decision might impact the principles of the Karabakh issue settlement, given the fact that many western diplomats have repeatedly stated that Kosovo and Karabakh are two absolutely different issues.

And, before speaking about applying "Kosovo's precedent", the concept of "Kosovo's precedent" has to

be defined first. It's a double-edged sword, as much as it is meant to shake the bases of double standards, it is equally meant to enforce the virtual character of international safety guarantees.

It should be enough to recall the international excitement with which Serbia's new constitution was accepted only four years ago. This celebration came a few months after Montenegro's secession, in 2006, when it seemed it couldn't possibly go farther, considering the fact that back then Serbia lost its last exit to the sea.

It was under these circumstances of permanent concessions that Serbia's current Constitution was adopted, called to show and prove that Serbian concessions were by no means unilateral.

The preamble of the document said in part: "Citizens of Serbia adopt the Constitution of the Republic of Serbia, based on state traditions of the Serbian people and the equality of rights of all citizens and ethnic communities of Serbia, as well as based on the fact that Kosovo and Metohija are composite parts of the territory of Serbia and have a right to autonomy within the sovereign state of Serbia".

That statement essentially meant: this is it, no one will touch Serbia from now on. What happened to "international guarantees" is common knowledge. Hence a conclusion: the "Kosovo precedent" is indeed a double-edged sword, and moreover, the second edge of it is much sharper and more often used in the international practice.

That edge is the proof of non-existence of international guarantees. The Constitution adopted under the pressure of "world community" today has turned into a mere piece of paper in the hands of the same community.

The second aspect is more complicated. The thing is that more and more new political entities – recognized, unrecognized, "semi-recog-

nized" (Eritrea, East Timor, Kosovo, Abkhazia, South Ossetia) – have proclaimed state sovereignty within the borders that had formed by the time of conflict, whereas in case with Karabakh the concepts of "current Republic of Nagorno Karabakh" (NKR) and "former Autonomous Region of Nagorno Karabakh" (ARNK) are quite different.

The territory of today's NKR is approximately 13,000 sq. m, whereas former ARNK's territory was only 4,500 sq. m.

When speaking about the necessity of applying Kosovo's precedent to the right of the people of Nagorno Karabakh to self-determination, nobody knows what territory exactly it is referred to.

It is noteworthy that the indefiniteness in this issue is one of the main

reasons why the Republic of Armenia itself has not recognized NKR's independence.

It is hard to say to what extent the Armenian community in its current state allows to hold discussions on this issue, however, one thing is clear: sooner or later this issue will become the main domestic political issue in Armenia capable of provoking a major crisis for the authorities, under certain circumstances.

One way or another, at the moment, it is impossible to automatically apply the Kosovo principles to the Karabakh issue. The two above stated obstacles have to be overcome before the moment – yet in the indefinite future – when the international community is ready to apply the principle of national self-determination to Nagorno Karabakh.

Obama Pick For U.S. Ambassador to Azerbaijan on Defensive

Continued from page 1

crat-California) and Robert Menendez (Democrat-New Jersey) pressed the nominee on why he waited three months to condemn the desecration of ancient Armenian gravesites in the town of Julfa in the Azerbaijani exclave of Naxcivan.

Videos that emerged in late 2005, allegedly showing Azeri troops attacking the UNESCO-protected gravestones, elicited condemnation from the European Parliament and other bodies before Bryza, at the time overseeing the region as deputy assistant secretary of state, issued a public denunciation.

He said caution on his part led to the delay. "[The] reason why I didn't more vigorously respond on the day when I learned of it, and in the immediate days thereafter, was because, again, reports were just coming in, the video footage is very foggy, it's grainy, it's difficult to see what happened," Bryza said.

Other allegations against Bryza included "failure to fully implement U.S. congressional appropriations for Nagorno-Karabakh," "false prioritization of territorial integrity over self-determination" for the territory, and playing a role in the dismissal of former U.S. Ambassador to Armenia John Evans. There have been allegations that Evans was fired for his use of the term "Armenian Genocide" to describe the World War I-era mass killings of Armenians by Turkish forces.

Before the Senate committee, Bryza was asked to respond to each of these accusations. He confirmed that only \$2 million of the \$8 million appropriated by the U.S. Congress last year for assistance to Nagorno-Karabakh had been spent.

When asked for a reason by Senator Boxer, Bryza said his staff had assured him that humanitarian funds were being spent "in as efficient a way as possible." He consented to the request of Boxer to provide a "detailed accounting" of all U.S. assistance to the area before his confirmation moves forward.

Menendez expressed concern at comments made by Bryza to the BBC in October 2008, in which, according to

the senator, Bryza said "Armenia must agree that Nagorno-Karabakh is legally part of Azerbaijan." Such statements, said Menendez, had indicated to some that Bryza prioritizes the concept of territorial integrity over that of self-determination. Both principles are accorded equal weight in the Nagorno-Karabakh negotiating process.

Bryza said his statement had been incorrectly translated from Russian, and pledged to respect the concept of self-determination for Nagorno-Karabakh's residents if he is confirmed as ambassador to Baku.

"My philosophy when it came to Nagorno-Karabakh was 'I'm not worth my weight in anything if I am not taking the hits publicly and trying to push the leaders out of their comfort zone and trying to encourage them to take the political risks required for a settlement,'" Bryza added. "To do that, it required me to say things that made one side or the other side a bit uncomfortable, in my estimation."

Bryza was responsible for the Caucasus as deputy assistant secretary of state when former U.S. Ambassador to Armenia John Evans was fired from his post, but insisted he had played "absolutely no role" in the dismissal, "as hard as it is to believe."

Bryza also pledged to not let his personal life affect his work. His wife, Zeyno Baran, is of Turkish origin, which some Armenian critics say leads to an anti-Armenian bias.

Baran, who was present at the hearing, has also been cited as a source of potential conflict of interest for Bryza in terms of energy politics. She works for the Hudson Institute, a Washington-based think-tank which receives funding from ExxonMobile and other energy companies.

Azerbaijan is a key "southern corridor" country for planned increases in gas shipment from the Caspian region to Europe.

While on the defensive for most of the hearing, Bryza did enjoy the support of Senator Dick Lugar (Republican-Indiana), who called for his prompt confirmation as ambassador.

Armenian Gravestones Desecrated in Novorossiysk, Russia

KRASNODAR, RUSSIA -- July 24 night, the gravestones in at least two cemeteries where mostly Armenians are buried were destroyed in the Russian city of Novorossiysk.

The Armenian Culture Society "Luys" jointly with municipality and law enforcers are doing their best to find the vandals, reported Yerkramas, newspaper of the Armenians of Russia.

It is not the first time Armenian graves are desecrated by vandals. The incidents reoccurred in different districts of the Krasnodar region.

Armenia's General Consul in the South Federal District Ararat Gomtsyan and the chairman of the region's Armenian community A. Gevorgyan will arrive in Novorossiysk on July 29 under the instruction of Armenian Ambassador to Russia Oleg Yesayan.

They intend to meet with the heads of corresponding agencies to present them Armenia's position on the act of vandalism.

As a result of undertaken measures (note of protest sent to Russian foreign ministry, a letter by the Ambassador addressed to Krasnodar region's Governor Alexander Tkachev), the Novorossiysk authorities issued a statement, saying the gravestones will be restored on budgetary funds within several days.

Witness to Genocide

How One Survivor of the Armenian Genocide Made Peace With the Past, and Why the United States Has Yet to Do Likewise

By Jake Armstrong
Pasadena Weekly

For 400 miles Flora Munushian Mouradian and her family marched, the dead and dying underfoot as nearly an entire nation inched closer to oblivion.

This forced exodus from Turkey was filled with horrors, and by its end the 14-year-old Mouradian would see her share of them — Turkish soldiers trying to abduct her and her sister, the disappearance of her brother at the hands of the same soldiers, the death of her grandmother during the march to Syria, and camps filled with tens of thousands of Armenians on the brink of starvation.

So slim was the chance of survival that Mouradian's parents chose to abandon her and her sister along the way in an unfamiliar Syrian city, where she would be sold into a harem before stealing away to the United States, while her mother and father were forced to continue on for at least 100 more miles, never knowing what would become of their teenage daughters.

Mouradian lived to tell her story, and it is now one of many being entered into the Congressional Record to propel US leaders over increasingly complicated political obstacles keeping the United States from officially recognizing the Armenian Genocide, in which 1.5 million people perished at the hands of the Ottoman Empire between 1915 and 1923. That recognition could carry enough weight to force reparations from the government in modern-day Turkey — a strategically positioned US ally in a volatile region — and bring some solace to a culture that has long been denied peace, say descendants of Armenian Genocide survivors.

"What other country will be the most powerful country to stand up and say this happened and it should be corrected, it should be recognized?" asked Katia Kuserian, a Glendale resident who submitted three stories of her family's struggle to Rep. Adam Schiff, D-Pasadena, who is heading up the project. "Otherwise, the souls of the dead cannot be in peace, and our souls are not in peace."

'Pain that never sleeps'

Memories of the death march, which began in 1915 after the reformist and nationalistic Young Turks came to power in the Ottoman Empire, haunted Mouradian from the time she set foot in Boston, a member of the growing Armenian diaspora fleeing persecution that would continue through 1923 under the Young Turks' equally ethnically exclusive predecessors, the Turkish Nationalists. Bottled for decades, the torment would escape in bursts when Mouradian tried to relate her ordeal to her young daughter, Kay Mouradian.

"Hunger is a pain that never sleeps," Kay Mouradian, now a South Pasadena resident, recalled her mother saying.

But it wasn't until 1984, at the

onset of series of cathartic brushes with death, that Flora Mouradian would finally overcome profound feelings of self-pity and grief over losing what could have been some of the most enjoyable years in life. It was then, too, that her daughter saw the value in recording her mother's horrific experience.

At 83 and diagnosed with a terminal heart condition following a heart attack, Flora came to South Pasadena to stay with her daughter to live out what a doctor expected would be her last days. Kay figured those days would be very few; dementia had already made strangers of friends and family in Flora's mind, and tremors kept her from feeding herself as her health declined in the years prior.

But, gradually and inexplicably, Flora became more alert, more active and, as her daughter tells it, the "dark shadow" so much death and suffering created suddenly lifted. The tremors stopped, she rekindled friendships with people she was unable to recognize months earlier and the hardness tragedy had forged in her heart began to soften. "I just can't explain it. It was as if all the trauma that had fallen upon her was completely released," Kay said.

But health problems landed Flora in the hospital again soon after. One night as she seemed to be leaving the living world, she returned again, this time with a sibylline prophecy. "Do you know why I'm still here?" she asked her daughter. "Because if I died, nobody would know." Then she told her daughter she would write a book about her life, and Kay set out soon after to trace the desert path her ancestors walked during their forced deportation.

One of the stories Flora relayed to her daughter began in Aleppo, Syria, where her mother and father left her and her sister before walking to their likely demise. That's where the then-14-year-old Flora was sold to a wealthy Turkish man who made her the newest member of his harem. But as she was being carted off, Flora pleaded with a young Armenian boy in the street to tell her sister what had happened to her. The same night, her sister donned Muslim garb and snuck her away from the harem, her daughter said, and a Syrian family then gave her refuge until she left for the United States.

'The bastards!'

Researching for a book about her mother's struggle, Flora in 1988 was in Aleppo searching for relatives of the family that took in her mother after she escaped the rich man's harem. Then she learned her mother was back in the hospital for the fourth time.

When Kay arrived at the hospital, her mother was on her side in bed in the cardiac care unit. "I don't know why I didn't die," her mother whispered.

Days later Kay was bewildered to find her mother sitting straight up in the hospital bed bellowing in Turkish, a language she hadn't used in 50 years,

before reverting back to English.

"They took my education! They took my family! Do you know what it was like? I went crazy!" Flora shouted. "The bastards!"

With that, the Turks seemed to gain atonement and Flora a peace that lasted until her death in South Pasadena in 1989, her daughter said.

Doomed to repeat

Glendale and Pasadena are home to one of the largest Armenian populations in the country, and for years Congressman Schiff, who represents the area, has tried to convince Congress of the need to formally characterize the 1.5 million Armenian deaths as a genocide, as France, Belgium, Russia, Italy, Canada and more than 20 other countries have already done. But legislation that would accomplish that goal has fallen prey to the political process each time it's been introduced, due in large part to this country's strong political relationship with Turkey, a key ally in the Middle East that to this day denies the massacres and death marches ever happened.

But Schiff is hoping the Turkish government's recent actions in support of Iran, which he said complicated US diplomatic efforts to curtail Tehran's nuclear capability, its complicity in the recent fatal Gaza aid flotilla raid and its changing sentiment toward Israel may finally break the hold diplomacy has had on recognizing what most historians consider a crime against humanity.

"If we are to assert our moral leadership in the fight for human rights, we cannot pick and choose which genocides to recognize," Schiff said. "Every year, the Turkish lobby fights recognition with a multimillion-dollar lobbying effort. But Turkey's recent decision to embrace Iran, its attempt to block sanctions against Iran's nuclear program and its defense of the clerical regime's crackdown on its own people should cause members of Congress to question their willingness to back its campaign of genocide denial."

Now, in what he calls an effort to educate his colleagues on the importance of recognizing the genocide, Schiff is making the stories of Flora Mouradian and other survivors part of the national record.

But while Ankara's actions may not be winning any new friends in Congress, Turkey's position as a US trading partner, ally and NATO member give it a strong enough position to continue denying the genocide despite the recent developments, according to

Levon Marashlian, a Glendale Community College history professor who's written opinion pieces about Armenian-Turkish relations for newspapers here and abroad.

"I'm not sure that the real tension that exists now is enough to overcome those other factors," Marashlian said. "Turkey is still viewed in Washington as a valuable ally, so its image has declined a bit, but it's nowhere near being an out-and-out break."

Call for revival Glendale's Katia Kuserian, who submitted stories on her family's ouster from the ancient Armenian capital Tigranakert, said the near-perennial defeat of legislation recognizing the genocide has been a constant disappointment to Armenians here who want their adopted country to recognize the atrocities that brought many of them here. "My expectation is justice with a capital J," Kuserian said. "Armenian people all hope that this time is the time. We have been disappointed year after year. For political reasons we can't just ignore the justice, ignore the truth. This is a moral thing, and without morals any country will go down."

What exactly would happen if the United States were to recognize the genocide is uncertain, but some hope it would bring about the return of property and territory taken by the Turks. "The dream for a lot of Armenians is that we gain all that territory back and once again call it Armenia, but I doubt that will ever happen," Kay Mouradian said.

But, as a retired educator, Mouradian said she would rather see Turkey sponsor a college fund for Armenian students. "We lost our best and brightest, and it's taken 96 years for the Armenian intelligentsia to revive," she said.

Mouradian said it could also heal the rift that exists between Turks and Armenians in the Middle East and clear up misconceptions that hinder greater cultural unity. "The ordinary citizen in Turkey has no knowledge of what happened at that time. They have an opinion of Armenians as bad people," she said.

Ecologists Picket Bank

Continued from page 1

which it has pledged to create in the area. The Liechtenstein-registered company has also pledged to build new schools and make other investments in the local infrastructure.

The project was formally approved by the Armenian government in 2007. The subsequent global economic crisis delayed its implementation, with the

Russian bank VTB delaying the release of a \$300 million loan promised to ACP. The company needs the loan to launch open-pit operations at Teghut.

The protest outside VTB-Armenia followed reports that the Russian bank will disburse the sum later this year. The protesters demanded that the bank withhold funding for the "illegal project." Bank executives refused to meet with them.

A.G.B.U. Partners with the Levitt Pavilion Pasadena to Present a Night with Gor Mkhitarian and The GOR Band

Gor Mkhitarian and GOR Band

PASADENA, CA -- Levitt Pavilion and The Armenian General Benevolent Union (A.G.B.U.) of Southern California partnered for the first time ever by sponsoring Armenian singer/songwriter Gor Mkhitarian in concert on Friday evening, July 9th, 2010.

Prior to the concert, a wonderful reception was held on the patio of the adjacent community center organized by the ladies of the A.G.B.U. Special Events Committee. Notable among the many attendees were Mr. Berj Shabbazian, Chairman of the Southern California District Committee, CJ Whitcomb, Executive Director of the Levitt Pasadena, Yasmin Alpay, Executive Director of A.G.B.U. California and Members of the Board of the Levitt and A.G.B.U.

Ms. Alpay acknowledged the collaboration between the two organizations and thanked the members of each for their strong support of the arts and for their contribution to helping raise awareness of the types of programs and opportunities for enrichment offered to the Pasadena community by key non-profit organizations such as the A.G.B.U. and Levitt.

As for the celebrated artist of the evening, Gor Mkhitarian, widely known throughout Armenia, launched his solo career in 2001, releasing seven albums since. Having been nominated for a total of eleven industry music awards, Gor continues to make fresh and compelling music that successfully fuses traditional Armenian music with both rock and folk idioms. He moved to Los Angeles in 2003 where drummer Andre Harutyunyan, bassist Varoujan Hovakimyan, pianist Art Grigorian and guitarist Jay Dean joined him and formed the now famous GOR Band.

Yatrika Shah-Rais, Host and Producer of Global Village (KPFK 90.7 FM) was quoted as saying "Completed by wonderful vocals, reflective lyrics and tasteful arrangements, Gor's melodies are simple, yet beautiful and fresh to the ears."

Gor's performance on Friday night at the Levitt Pavilion in Pasadena lived up to Shah-Rais's praise of his unique musical talent. Accompanied by his band, Gor mesmerized his audience. His fans, Armenian and non-Armenian alike, of all ages, who had come from as far away as the San Fernando Valley were captured by his renditions of familiar Armenian songs, which were presented with a blend of the non-traditional rock and folk rhythms.

The real surprise of the evening was when Rev. Father Vazken Movsesian, Pastor of St. Peter Armenian Apostolic Church and Youth Center in Glendale, took to the stage accompanying the band by playing bass guitar. Everyone was impressed by his performance, an unexpected treat.

It was both refreshing and captivating to watch Gor Mkhitarian perform at the Levitt Pavilion, which is featuring many great entertainers this summer including Grammy nominated vocalist Perla Betalla, Grammy nominated trumpeter Christian Scott, Estaire Godinez, Kenny Edwards, Barbara Morrison, Karla Banoff, Brian Vogan and many more.

Friday night, with standing room only, Armenians were truly filled with pride to see one of their own on stage entertaining the music lovers in a community outreach program. A.G.B.U. is to be congratulated for a job well done.

Reported by Kevork Keushkerian

AMAA's Albert Momjian, Esq., Honored as Top Lawyer in Pennsylvania

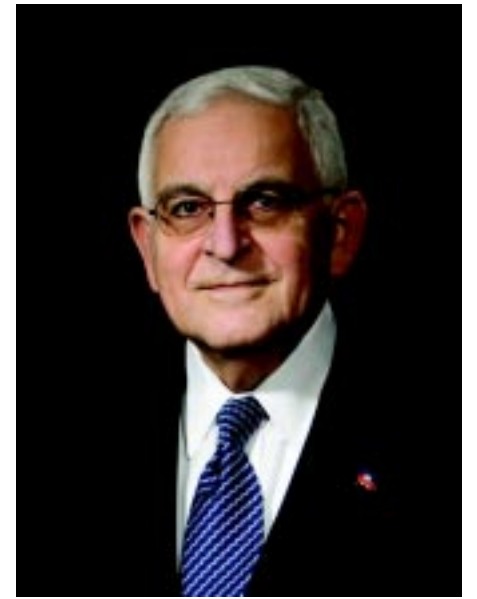
Top 100 Pennsylvania Super Lawyer. Chair of Schnader Harrison Segal & Lewis Family Law Department. Author. Lecturer. Honorary Counsel, Republic of Haiti. Husband. Father.

Albert Momjian, Esq., a special friend to the Armenian Missionary Association of America (AMAA) for over 40 years, answers to all of these titles and many more. Momjian was recently featured on the cover of Pennsylvania Super Lawyers 2010 magazine and in the magazine's article titled "Family Guy", which highlights him as one of the top 100 Pennsylvania Super Lawyers in 2010. He has been the recipient of this high honor each year since 2004.

Momjian has generously served and supported the AMAA in many ways over the years. He has served as its solicitor for over 40 years, as President from 1993 to 1997, as a Board member for many years, as Chairman of the Wills and Bequests Committee for over 10 years and as Treasurer of the Armenian Evangelical World Council for over 10 years.

A practicing attorney for over 50 years, Momjian earned his undergraduate and law degrees from Columbia University. He currently serves as chair of his firm's Family Law Department in Philadelphia. Momjian is a nationally renowned family law attorney regarded as the dean of the Pennsylvania family law bar.

Pennsylvania Family Law, a landmark treatise which he co-authored in 1978, was the first book of its kind to provide such a comprehensive and practical approach to family law and is often cited by the Commonwealth's appellate courts. He has been quoted in numerous

publications including The Philadelphia Inquirer, The Boston Globe, the National Law Journal, CNN.com and by the Associated Press.

Momjian, who has served as Honorary Consul for the Republic of Haiti in Pennsylvania since 1978, has spent the last 30 years dedicating time to the delivery of humanitarian and medical aid to Haiti, and providing legal counsel and support for Philadelphia's substantial Haitian population. Since the unprecedented earthquake in January, he is spending much time helping the Haitian people locate their families and obtain passports to visit; arranging for medical supplies and equipment and tents to be shipped to Haiti; attending conferences for the reconstruction of Haiti; and lecturing at schools and universities about Haiti – its history, its people and the damage created by the catastrophic earthquake.

The Ladies Society of St. Peter Church Are in Paradise

From the left: Audrey Matoesian, Seta Mitilian, Manoush Devian, Carla Simonian, Marjie Sarkesian, Rose Ketchoyan, Gerri Day, Chairman Kathleen Paul, Mary Zoryan, Linda Defazio, Hermine Mitilian, Renee Missakian, Adrineh Ghookasian and Jermin Demiral. Not pictured: Sandi Hampar and Christine Jelloian.

NAN NUYS, CA -- The Ladies Society of St. Peter Church in Van Nuys have been working very diligently preparing for their 52nd Annual Fashion Show and Luncheon which will be held on October 30, 2010. This year's event promises to be a special treat as the venue has changed and will take place at the Four Seasons Hotel in Westlake Village. As with years' past, there will be a wonderful boutique and social hour which will begin at 10:00 a.m. and the luncheon will follow at noon. Those attending this fabulous event will dine on delectable food all while enjoying a fashion show filled with exquisite couture.

In keeping with this year's theme, the Ladies Society of St. Peter Church would like to "Welcome you to Shangri-La" as the Four Seasons Hotel in Westlake Village truly feels like being in Paradise. This is a great occasion to share with someone special, mother or daughter, sister or friend. The day truly will be a memorable occasion. For tickets or more information contact Manoush Devian (818)886-8950.

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

Հայ news.am

ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ «ՍԻՐՏՍ ԼԵՌՆԵՐՈՒՆ ՄԵՁ» ԴԱՐՁԵԱԼ ՆԻԻ ԾՆՆՈՒԻ ԶԱՅ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

ԵՂԻՇԷ ՀԱՃԱՔԵԱՆ

Երբ թատերասերներ արցունքոտ աչքերով եւ յոտնկայ ծափահարութիւններէ ետք կը հեռանան թատերասրահէն, ես այդ ներկայացումը կը նկատեմ գլխադրով արձանագրուած Յաջողութիւն:

Յունիս 26 եւ 27 ականատեսը եղանք Ուիլիամ Սարոյեանի «Սիրտս Լեռներուն Մէջ» թատերախաղին, որ կը ներկայացուէր Մեծն Նիւ Եորքի ԹՄՄԻ մասնաճիւղի «Մհեր Մկրտչեան» թատերախումբին կողմէ: Ներկայացումը տեղի կ'ունենար Նիւ Ճորճիի «Տուայթ Էնկլիւտ» թատերասրահին մէջ: Նոյն ներկայացումը, նոյն թատերախումբին կողմէ 11 տարիներ առաջ դարձեալ բեմ ելած էր, երկվեցու, Մհեր Մկրտչեանի այրիին թամար Յովհաննիսեանի բեմադրութեամբ:

Սարոյեանի այս գործը աշխարհով մէկ, 1939 թուականէն ի վեր բեմ բարձրացած է, յատկապէս Հայաստանի մէջ: 1970ականներուն Սարոյեան այցելած էր Հայաստան ու Սունդուկեանի մայր թատրոնի կողմէ վարդան Աճէմեանի կողմէ բեմադրուած իր այս ներկայացումէն մեծապէս տպաւորուած այսպէս ըսած էր. «Կարճ պատմութիւն մը ես գրեցի դուն գայն վերածեցիր մեծ ներկայացման»:

Այս պատմութիւնն է Գամեայ փոքրիկն ծննդին, որ գաւազն է ցնորած բանաստեղծ Պէն Ալեքսանտրի, որուն գործերը երբեք չեն հրատարակուիր: Ծննդին կը բարեկամանայ ծերունի արուեստագէտի մը՝ ձեռքերը Մակրերկորի հետ, որ փախուտ է տուած ծերանոցէ: Մակրերկոր ինքզինք մեծ Շէյքսպիրեան դերասան մը կը նկատէ եւ յաճախ ալ կ'ամուսնի բաժիններ Շէյքսպիրի գործերէն: Ան կը նուագէ թրամբէթ ու կը հմայէ ծննդին, որ դարձեալ ու դարձեալ կը խնդրէ որ նուագէ: Մակրերկոր շատ հարազատ կը զգայ ծննդի եւ Պէն Ալեքսանտրի տան մէջ, ուր կ'ապրին անոնք շատ համեստ պայմաններու մէջ, կարօտ աւօրեայ հացի նոյնիսկ: Տան վարձքը անգամ չկարենայ տալով շուտով անոնք դուրս պիտի դուրս արդէն այդ հիւղակէն: Ծերանոցի տնօրէնը կը համոզէ ծերունին որ բաժին վերցնէ ներկայացուելիք թատերախաղին մէջ ու ան շէյքսպիրեան կարօտով կը վերադառնայ ծերանոց ժամանակի մը համար:

Երկրորդ արարին Մակրերկոր փախուտ կու տայ ծերանոցէն ու

կը վերադառնայ Պէն Ալեքսանտրի տունը, ուր նաեւ Շէյքսպիրի երագողը ան կ'աւանդէ իր հոգին, շրջապատուած դրացիներով:

Պատմութիւնը տեղի կ'ունենայ Առաջին Համաշխարհային պատերազմի օրերուն: Պատերազմի գործած աւերը եւ աղքատութիւնը զիրենք տունէն դուրս կը նետեն: Ծննդի միակ խօսքը կ'ըլլայ. «անպայմանօրէն տեղ մը սխալ բան մը կայ»:

Ծննդի դերը մարմնաւորեց Կոռ Պապախանեան, 11 տարեկան գաւազն բեմադրիչ Յովհաննէս Պապախանեանի, որ կը մասնակցէր ներկայացման Պէն Ալեքսանտրի հօր դերով: Ուրախ մանուկի մը դերը ան լուսագոյնս դրսեւորեց երգով, պարով ու մինչեւ իսկ համագելով նպարավաճառ պարոն Քոզաքը, որ պէսպիսի ապառիկ իր ընտանիքին համար սնունդ տայ:

Կոռ շատ բնական էր բեմին վրայ: Ան ծնած է արուեստագէտ ընտանիքի մը մէջ: Ան հմայեց բոլոր հանդիսատէսները եւ յաճախ ստացաւ ծափողոյցներ: Յայտնութիւն մը եղաւ ան այս ներկայացման մէջ ու այս ուստանէն ներս:

Գառնիկ Ներսիսեան, որ կը մարմնաւորէր ծերունի ձեռքերը Մակրերկորի դերը, հիմնադիր անդամն ու տաղանդաւոր դերասանն է «Մհեր Մկրտչեան» թատերախումբին: Այս դերի մէջ կրկնապատկեց իր տաղանդը հարազատօրէն արհեստավարժ դերասան մը կարճէք ըլլար: Ներկայիցում մէջ ամերիկահայ ծանօթ թատերական քննադատ մը ներկայացուց զինք ըսելով. «the superstar of the evening»:

Յովհաննէս Պապախանեան, Պէն Ալեքսանտրի դերով, կու գայ Հայաստանէն: Ան ուսանած է թատերական ինստիտուտի մէջ եւ տաղանդաւոր նկարիչ է միեւնոյն ատեն: Նաեւ դասական ու աշուղական երգերու լաւ մեկնաբան մը: Այս ներկայացման մէջ ան ցոյց տուաւ բեմադրական հեզասահ իր կարողութիւնը: Թող դերասանները իրենք արտայայտուին. «Հաճոյք էր իր հետ աշխատիլ ու միասին բեմ ելլել: Դիւրահաղորդ, աննախապաշար, համակերպող ու քաջալերող բեմադրիչ մը ան միացաւ մեզի»:

Յարութ Չաթմաճեան, որ դարձեալ հիմնադիր անդամն է «Մհեր Մկրտչեան» թատերախումբ-

Շարք էջ 18

ՄԱՍԻՍ ՄԱԹԵԱՆԻ ԱՆՍՈՒԱՅ ՅՈՒՇԵՐԻ ԱՐԱՅԵՏՆԵՐՈՎ

ՆԻԿԻՏ ՄԻՐՋԱՅԵԱՆ

1981 թուականն էր, երբ արդէն բարեկամական հանգամանքով ես ու կինս հիւրընկալուել էինք Մասիսէնց մօտ, Սարի քաղաքի Նեքա ծովափնեայ գիւղաքաղաքում, որտեղ մի հսկայ էեկտրակայան էր կառուցուում եւ Մասիսը ունէր բաւականին մեծ դերակատարութիւն սոյն ծրագրում, եւ մեր մտերմութիւնը սկսուեց հենց այդ օրերից, երբ նա խանդավառութեամբ խօսում էր Պարսկաստանի յեղափոխութեան եւ դրան նախորդող վարչակարգի ժամանակաշրջանում իր յաջողութիւնների եւ դժուարութիւնների մասին, թէ մշակութային եւ թէ քաղաքական ասպարէզներում:

Նրա փայլուն անցեալի դերակատարութիւնը Նոր Զուղայի մշակութային կեանքում, մասնաւորապէս Թատրոնի բնագաւառում, խօսում էր նրա բնածին տաղանդի մասին, որ եթէ շարունակուէր եւ չընդհատուէր, նա վստահաբար մուտք կը գործէր արհեստավարժ եւ հռչակաւոր դերասանների շարքերում:

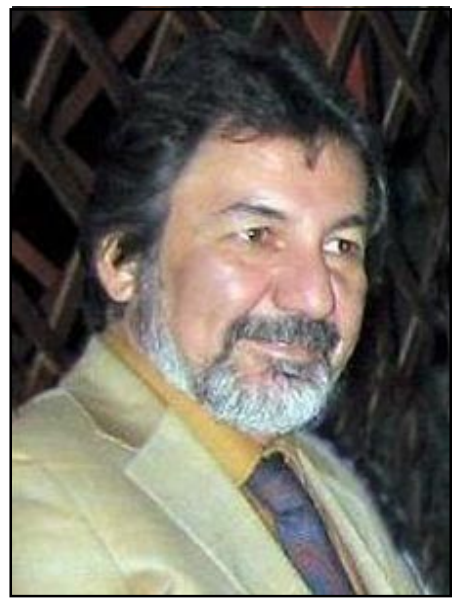
Նա ունէր արտակարգ հումորի զգացողութիւն, եւ ընկերական ու բարեկամական հաւաքոյթներում, իր Զարմահայցու համովհոտով արտայայտութիւններով բոլորին հաճոյք էր պատճառում եւ ամենաշիկացած մթնոլորտն անգամ, դարձնում էր զուարճալի եւ տանելի: Միշտ հանդիպելիս իր բերանի խօսքն էր «Շի՛ր ես թէ ուրբա՛» (առի՛ւծ ես թէ աղուէս):

Լաւ ասմունքող էր եւ բազմիցս տարբեր միութիւնների բեմահարթակներից ակնատես ենք եղել նրա հայրենասիրութեամբ տոգորուած արտասանութիւններին, ամենատարածուածը, Չարենցի «Ես իմ անուշ Հայաստանի...» ստեղծագործութիւնն էր, որ փայլուն էր արտասանում, նամանաւանդ երբ չհարմահայցու, ջուղայեցու, վանեցու եւ փերեցու բարբառով էր կատարում:

Մասիսը արուեստի մարդ էր, բայց կեանքը նրան տարաւ այլ ճանապարհով, ի հարկէ երբեք չկտրուելով մշակութային ասպարէզից: Արուեստի իր տաղանդն ու սէրը նա լիովին փոխանցեց իր դստերը Թենիին, որ շնորհալի ասմունքող է եւ գրագէտ պարուհի:

Մասիսը մեծ հայրենասէր էր, այդ հօր զգացումը, նրան մղում էր իր այնպիսի բարդ ու դժուարին ձեռնարկումների, որոնք առաջին հայեացքից անյաղթահարելի էին թուում, բայց նա իր տոկուն եւ հետեւողական աշխատանքով յաղթահարում էր բոլոր պատնէշները: Դրա ամենացայտուն օրինակը հանդիսացաւ Հ. Հանրապետութեան դեսպանատան առաջին շէնքը, որ քաջարի ու յօժար կամքով նա տրամադրեց իր սիրած Հայաստանին իրանի մայրաքաղաք Թեհրանում, այն էլ մի ժամանակաշրջանում, երբ Հայաստանեան քաղաքականութիւնը դիւր չէր գալիս ոմանց, եւ փորձում էին ինչինչ քաղաքական հաշիւներով ձգձգել դեսպանատան բացումը իրանում, այնուամենայնիւ իրականացուեց դեսպանատան բացումը, որի համար տէր եւ Տիկ. Մասիս եւ Մաուի Մաթեանները, արժանացան ՀՀ նախագահի գնահատանքին:

Թեհրան հաստատուելուց յետոյ, Մասիսն էլ իր ակտիւ մաս-

նակցութիւնը բերեց իրանահայ, Ազգային եւ Մշակութային նոր հիմնադրուած միութեան ձեռնարկներին, չինայեց ոչ մի ջանք, որ սոյն միութիւնն իր հայրենասիրական եւ մշակութային ուղու վրայ դառնայ լաւագոյն գրաւականը՝ այն մշակութային պատուիրակութիւնների այցն էր իրան, որոնց գլխաւորում էին հայաստանեան մշակութային տիտաններ՝ Յովհաննէս Բաղալեան, Ռուբէն Մաթեոսեանը, Օֆելիա Համբարձումեանը, Վլադիմիր Աբաճեանը եւ առաջնակարգ արուեստագէտների մի ամբողջ աստղաբոյլ:

Այն օրերին այդ այցելութիւնները իրանահայութեան համար վերածուեցին շաբաթներ տեւող իսկական տօնախմբութեան: Այս հիւրախաղերը կազմակերպելու համար, Մասիսը ոչ մի ջանք չխնայեց, որպէսզի Հայաստանից ժամանած հիւրերը, իրենց լաւ եւ հանգիստ գզան իրանում:

Ես ականատես եմ եղել այն օրերին, որ նա եւ իր կինը Մաուին, իրենց տանը ինչ մեծ խանդավառութեամբ եւ հոգատարութեամբ էին խնամում մեծարդոյ հիւրերին: Երբ նայում եմ այն տեսաժապաւէնը, որ նկարահանել էին հիւրերին դիմաւորելու պահին՝ Թեհրանի օդանաւակայանից մինչեւ Ի.Ա.Մ.Մ.: Մասիսի յոգնած աչքերում ինչպիսի յուզմունքի եւ երջանկութեան կայծ էր բոցկլտում՝ արհամարհելով բոլոր դժուարութիւնները եւ խոչընդոտները նման մի ձեռնարկ կազմակերպելու համար:

Առաջին անգամ, երբ նա բնակարան գնեց Երեւանի Բաղրամեան փողոցում, մեծ հրուճանքով էր խօսում դրա մասին, մասնաւորապէս, որ այդ բնակարանը Հայաստանի «Գրողների Միութեան» շէնքի հանդիպակաց շէնքումն էր, եւ նա իր եղբոր Ազատ Մաթեանին, յորդորում էր, որ շփուելով Հայաստանի գրողների հետ, վալելի այդ ընձեռուած առիթը, երբ Հայաստան է գալիս:

Մասիսը գերմանական ABB ընկերութեան Թեհրանի գրասենեակի կարեւոր եւ ազդեցիկ պաշտօնեաներից էր, եւ վերջին տարիներին գործադիր տնօրէնը, եւ իր դերը իրանի էլեկտրակայանների սարքաւորումների մատակարարման գործում, նամանաւանդ, պատերազմի եւ շրջափակման պայմաններում, չափազանց կարեւորութիւն ունեցաւ: Նա միշտ սիրուած եւ յարգուած էր իր գործընկերների կողմից: Մասիսը երագում եւ ծրագիրներ էր մշակում

Շարք էջ 19

ՔԱՆՈՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԲԱՐԱՆ

ԱՐՄԻՆԷՆԻ ԿԻՍՏՆԻ ԻՍՐԱԹԵՂԵԱՆ

Հայկական ծագման նուազաբանների մասին խոսում են պատմական փաստերն ու վկայությունները, որոնց թուլագրումը լինելով նախաքրիստոնէական շրջանի՝ խոսում է մշակութապաշտ ու մշակութաստեղծ, երաժշտասէր մի ժողովրդի հոգեւոր հարստութեան մասին, ում պատմական ճակատագրի բերումով դարեր շարունակ բաժին ընկան անհանգիստ ժամանակներ... Պատերազմական իրավիճակները, գաղթը, հարստահարութիւններն ու թաւանը մոխիրներից վերստին յաւնող ժողովրդի հարուստ պատմամշակութային արժէքների աւարառումից, չափազանցումից, կործանումից ու ոչնչացումից գատ, նպաստող հանգամանք դարձան օտարի ձեռքում յայտնուած նրա հոգեւոր, մշակութային գանձերի մեղմ ասած սեփականաշնորհման համար: Ազգային նուազարաններից քանոնի կենսագրութիւնը հաւաստի ու համոզիչ վկայակոչութիւններով հայոց պատմութեան ամենախօս էջերում արտացոլում է իր ծնունդը: Հայ հնաւանդ, ազգային երաժշտութեան եւ երգի մեր օրեր հասնելու մէջ մեծ ու անգնահատելի է ժողովրդի ծոցից դուրս եկած անուս երաժիշտների՝ շրջիկ երգասաց գուսանների, իսկ յետագայում՝ աշուղների աւանդը, որոնց շնորհիւ մեր օրերը փոխանցուեցին հայկական ազգային նուազարանները: Պատմութիւնը յիշատակում է, որ դեռեւս տասերորդ դարում մենք ունէինք երաժշտական բազում դպրանոցներ:

Երեւանի Կոմիտասի անուան կոնսերուատորիայի պրոֆեսոր, ստեղծագործող քանոնահարուհի Մովինար Յովհաննիսեանը դասուում է Հայաստանի լաւագոյն կատարողները եւ դասաւանդողների շարքում, ով շարունակում է քանոնի կատարողական հնարաւորութիւնների շրջանակը դարձնել առաւել ընդգրկուն: Նրան են պատկանում քանոնի համար կատարուած շատ փոխադրումներ դասական, ջազային հանրայայտ ստեղծագործութիւնների ցանկից, ինչպէս նաեւ հեղինակն է մի շարք նոր ստեղծագործութիւնների: Յովհաննիսեանի թէ՛ երաժշտական մշակումները թէ՛ ինքնուրոյն ստեղծագործութիւնները բազմիցս հնչել ու հնչում են քանոնի երիտասարդ կատարողների կողմից ինչպէս Հայաստանում, այնպէս էլ սփիւռքում: Տաղանդաւոր ուսուցիչ է, ու սաները թէ՛ կոնսերուատորիայում եւ թէ՛ Ալեքսանդր Սպենդիարեանի անուան երաժշտական դպրոցում վարպետանում են իրապէս երաժիշտարուեստագէտի շնչի ներքոյ, յաջողութիւններ արձանագրելով քանոնի կատարողականի ասպարէզում: Այս համեստ նուիրեալի շնչի ներքոյ աճում է այս ժողովրդական գործիքի երկարակեցութիւնն ասպարէզող, այն յետագայում էլ յաւուր պատշաճի ներկայացնող մի նոր սերունդ, ում համար արուեստ հասկացողութիւնը վե՛հ երեւոյթի հետ շփուելու, նրանով ապրելու եւ ապրեցնելու խորհուրդ ու պահանջ ունի: Իսկ այդ ամէնը պատահական չէ, ինչպէս ասում է Մովինար Յովհաննիսեանը, ամէն ինչ գալիս է մեր դարաւոր յիշողութիւն պահպանած գենետիկ կողից, քանի որ քանոնն ինքը հայկական նուազարան է...

- Հայկական ծագման երաժշտական գործիքի՝ քանոնի նախահայրը եղել է քնարը: Մովսէս Խորե-

նացին առաջին տեղեկութիւններն է տալիս Մար Աբբաս Կատինայի մատենանից՝ հայերի ծագման եւ նրա նախահայրերի մասին, ուր Հայկի եւ Բելլի առասպելաբանութեան մասին խօսելիս յիշատակում է. «...բայց առաւել յաճախագոյն հին քնարամատենայ եւ նուազ փանդոան եւ նուազ ցցուն եւ պարոց գայտսիկ ասէր յիշատակաւ...», «նուազ փանդոան» ասելով յիշատակում է փանդիոն երաժշտական գործիքի մասին: Ապա շարունակելով գրում է, որ Սիւնեաց Բակուր իշխանը ընթրիքի է հրաւիրում Տրդատ Բագրատունուն. «... Եւ ընթրիքի պահին, երգ բինով ուրախութիւն էին անում, Տրդատը տեսաւ մի կին, որ շատ գեղեցիկ էր եւ նուազում էր ձեռամբ եւ անունն էր Նագենիկ: Տրդատը նրան ցանկացաւ եւ ասաց Բակուրին. «... Այդ վարձակն ինձ տուր»: Բակուրը մերժում է Տրդատին, վերջինս փախցնում է Նագենիկին, տանում Սպեր: Փաստ է, որ քնարն է եղել քանոնի նախատիպը: «Նուազարան բախողական, նուազել ձեռամբ, աղիւք կամ լարիւք եւ կազմեալ յաւելեալ ձեւ» հետեւեալ յիշատակումներին կը հանդիպենք Գրիգոր Մագիստրոսի, Մատթէոս Ռուհայեցու, Կարապետ Սասնեցու յիշատակութիւններում, նշում է անգամ նուազարանի լարերի մասին, - պատմական փաստերն բարձրաձայնելով քանոնի հայկական ծագումնաբանական աղբիւրներն է մեկնում Մովինար Յովհաննիսեանը, ներկայացնելով նաեւ այս գործիքի արեւելեան լայն տարածման պատճառներն ու նրա իւրաքանչեւը օտարների կողմից, ինչի հետեւանքով գործիքի երաժշտական հնարաւորութիւնները այդ ժողովուրդների մէջ սահմանափակ են եւ այդպէս են ներկայանում մինչ օրս...

- Մանուկ Աբեղեանը Հայոց հին գրականութեան պատմութեան գրքում քննադատաբար է մօտենում գուսաններին ու աշուղներին, նրանց համարելով պալատական երաժիշտներ, որոնք ծառայում էին միմիայն

հարուստներին, նուազում էին խրախուսանքների ժամանակ եւ ցոյի ու շուռայտ կեանք էին վարում... Անգամ այդ քննադատական մեկնաբանութեան մէջ երեւում է, որ քանոնը պալատական նուազարան է եղել: Պատմական տարբեր աղբիւրներում յիշատակում են քանոնի նախատիպ հանդիսացող նուազարանների անունները եւ նրանցով նուազելու եղանակը: Աբեղեանի հաւաստմամբ գուսանները ուրախութեան ժամանակ բանեցնում էին փող, սրինգ, թմբուկ, քնար, իսկ սգոյ լայիքը՝ մեռելի ողբը նուազում էր փողով, փանդիոնով եւ վինով: Ջնար, քնար, արղանտն հիմնականում այս գործիքներն են եղել այսօրուայ մեր քանոնի նախահայրերը, որոնց շարքում նաեւ սանթրուն է յիշատակուել, իբրեւ բախողական նուազարան: Այս յիշատակումներն լաւագոյն վկայութիւնն են, որ տակաւին քրիստոնէութիւնից առաջ հայ ազգը ունէր երաժշտական նուազարանների սեփական հարուստ տեսականին, որոնց համապատասխան նաեւ երաժշտական ընկալում ու ստեղծագործական, կատարողական արուեստ: Դեռեւս հելլենիզմի դարաշրջանում հայերն ունեցել են զարգացած գուսանական արուեստ: Պատմական ծանր կենսագրութիւն ունենալով, մեր ազգը շարունակ ենթարկուելով կոտորածի ու անցնելով պատերազմների թոհ ու բռնով, յաճախ ստիպողաբար թողնելով իր հայրենիքը իր հետ վերցրել է տանելի իրեր, գաղթի ճանապարհներին թողնելով իր կենսագրութեան հետքերն ու իր ստեղծած հարուստ արժէքները: Բնականաբար, լինելով ստեղծագործման համար ոչ հեշտ իր՝ քանոնը մնաց եւ դարձաւ այլազգիների նուազարանը, սահմանափակ լաղերով: Մինչդեռ հայ վարպետներ ձեռքով ստեղծում են նուազարանը տարածուեց Հայաստանում: Քանոնի հիմնական երաժիշտ կատարողները եղել են տղամարդիկ, մինչեւ օրս պահպանում է մուսուլման ազգերի մէջ, իսկ մեր հայերիս շրջանում մեծամասնութիւն են կազմում իրական սեռի կատարողները, բացառութեամբ հատ

ու կենտ արական սեռի կատարողների գոյութեանը: Տասնեօթից տասնութերորդ դարի շրջանում քանոնի մասին յիշատակութիւնները բացակայում են մեզանում: Հայ արձակագիր, գրական մշակութային գործիչ Գրիգոր Խարայէլեանը տանիներորդ դարի պոլսահայ երաժիշտ կատարողներից յիշատակում է հայ կատարողական դպրոցին յայտնի անուններ՝ քանոնի Մահսուտին, քանոնի Համբարձումին եւ այլոց, այս գործիքը մեծ տարածում ունէր Արեւմտեան Հայաստանում, նշում է Մովինար Յովհաննիսեանը, հաստատելով հայկական նուազարանի ծագումնաբանական էությունը, որին լրացնելու է գալիս այն փաստը, որ երաժշտութիւնը հայ ժողովրդի մշակութի պատմութեան խորքերում էլ ունեցել է իր առանձնապատու դէմքը, եղել է իր բարձունքի վրայ... Դեռեւս ճիշդ դարում Հայաստանում եղել են երաժշտական դպրոցներ եւ կրթուած երաժիշտները կոչուել են փիլիսոփաներ: Պատմութեան վայրիվերումների ընթացքում այս նուազարանն էլ երբեմն կուլ է գնացել օտարացմանը, բայց վերստին բարի ժամանակները վերաթնացրել են նրա մեղմանուշ ու խորհրդաւոր մեղեդին, նոր համըքով առաւել զարգացած ու դարձել սիրելի օտարներին: Քանոնի նորագոյն դպրոցի նորարար կարելի է համարել Մովինարին, ով ոչ միայն համատեղել է ստեղծագործելու, կատարելու եւ դասաւանդելու իր գործունէութիւնը՝ համեստօրէն իր անձը խոնարհելով սիրելի գործիքի հնարաւորութիւնների կատարելագործմանը, այլեւ քանոնի համար գրուած մի շարք դասագրքերի հեղինակ է, որոնք անհրաժեշտութիւն են կրթական ճիշտ ընթացքի համար: Քանոնի հայկական դպրոցի ճանաչելի դարձնելու մէջ իր անուրանալի ու մեծագոյն վաստակն ունեցող խաչատուր Աւետիսեանը, ով ինպէս նշում է Մովինարը, ազատագրեց քանոնը քառատոններից, ութատոններից, որի շնորհիւ հեշտ եղաւ եւրոպական բարդ ստեղծագործութիւնների կա-

Մար.ք էջ 19

NEW LOOK DENTAL

DIGITAL X-RAY

invisalign

Certified

Dental Lab on Premises

Լաբորատորիա ֆունկցիոնալ է բուժարանում

GENERAL & COSMETIC DENTISTRY FOR ADULTS & KIDS

Lousine Vahagn Kirakosian, D.D.S. University of Southern California

- TEETH WHITENING
- PERIODONTAL TREATMENT
- PREVENTIVE DENTISTRY
- SURGICAL EXTRACTIONS
- VENEERS, CROWNS
- BRIDGES, FILLINGS
- ROOT CANAL TREATMENT
- REMOVABLE DENTURES (PARTIAL & FULL)
- DENTAL IMPLANTS
- NIGHT GUARDS

- ԱՏԱՄՆԵՐԻ ԾԵՐՄԱԿԵՑՈՒՄ
- ԲԱՐԵՐԻ ԽՈՒՐՈՒՄ ԵՒ ԼՆՌԵՐԻ ԽՆԱՄԲ
- ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՂ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ
- ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹՅՈՒՆ
- ԵՐԵՍԻԶՆԵՐ (VENEERS), ԾԱՊԻԿՆԵՐ
- ԿԱՄՈՒՐՋՆԵՐ, ՊԼՈՍԲՆԵՐ (FILLINGS)
- ԱՏԱՄՆԱԶՂԻ ՀԵՌԱՑՈՒՄ
- ԾԱՐԺԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱԾԱՐ (ՄԱՍՆԱԿԻ ԵՒ ԱՄՈՂՋԱԿԱՆ)
- ԱՏԱՄԻ ՆԵՐՏՈՒՆԿ

818.478.1314

321 E. Alameda Ave. Unit J • Burbank, CA 91502

Fax: 818.842.8331 • Email: info@newlookdentalinc.com

www.newlookdentalinc.com

ՎՆԱՎԱԿԱԾ ԱՏԱՄՆԱԾԱՐԻ ԱՐԱԳ ՆՈՐՈԳՈՒՄ

HOT SUMMMER SPECIALS!

EVERYDAY LOW PRICES! UNBEATABLE DEALS! HUGE SELECTION!

 GREY GOOSE VODKA 21⁹⁹	 BELUGA RUSSIAN VODKA 29⁹⁹	 ABSOLUT VODKA 1.75L 18⁹⁹	 SKYY VODKA 8⁹⁹	 JOSE CUERVO TEQUILA ESPECIAL 9⁹⁹
 JOHNNIE WALKER BLACK LABEL 18⁹⁹	 CHIVAS REGAL 12 YEARS 16⁹⁹	 BUCHANAN'S 12 YEARS 19⁹⁹	 JACK DANIEL'S OLD NO. 7 13⁹⁹	 ESPOLON SILVER OR REPOSADO 19⁹⁹
 RUSSIAN STANDARD PLATINUM VODKA 18⁹⁹	 PATRON SILVER 31⁹⁹	 DON JULIO 1942 79⁹⁹	 CAZADORES REPOSADO 19⁹⁹	 PUTINKA LIMITED EDITION 24⁹⁹
 HENNESSY VS COGNAC 21⁹⁹	 HENNESSY VSOP COGNAC 32⁹⁹	 COURVOISIER VS COGNAC 16⁹⁹	 REMY MARTIN VSOP COGNAC 29⁹⁹	 JACQUES CARDIN VSOP COGNAC 15⁹⁹
 THREE OLIVES VODKA 1.75L 17⁹⁹	 EL REY SILVER TEQUILA 14⁹⁹	 CAPTAIN MORGAN SPICED RUM 10⁹⁹	 EL MASSAYA ARAK 20⁹⁹	 JAMESON IRISH WHISKEY 16⁹⁹
 1800 REPOSADO OR SILVER 16⁹⁹	 GANTOUS ABOU RAAD 11⁹⁹	 PUTINKA VODKA 9⁹⁹	 TRES GENERACIONES SILVER OR REPOSADO 25⁹⁹	 NOY CLASSIC 7 YEARS 19⁹⁹

1785 E. Washington Blvd. (corner of Allen)
Pasadena, CA 91104
(626) 794-7026
Hours: Mon. - Sat., 9am - 8pm
Closed Sunday

825 W. Glenoaks Blvd. (corner of Highland)
Glendale, CA 91202
(818) 242-0683
Hours: Mon. - Sat., 9am - 8pm
Closed Sunday

Southern California's Premier Wine & Spirits Superstore!

*This ad expires on 08/21/10 • We reserve the right to limit quantities • No CCs • Sales tax excluded • Prices subject to change without notice.
• Ad prices may remain in effect longer than the time period indicated • All items are 750ml in size unless specified.

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1, 1889թ. - ՅՈՒՆԻՍ 18, 1938թ.)

ԳՐՈՂ, ԱՐՁԱԿԱԳԻՐ

Վահան Թոթովենցը ծնունդ է օսմանեան Թուրքիայի Խարբերդ գաւառի, Եփրատի ափին գտնուող Մեզրէ քաղաքում, որն Խարբերդ գաւառի կառավարութեան նստավայրն էր: Ծնողները սերունդ էին Ակն քաղաքից, այսպէս Վահանի հայրը Ակնի մեծահարուստ Թոթովենց գերդաստանից էր, որոնք 18-րդ դարում ուրիշ հայ վերապրող ընտանիքների հետ տեղափոխուել էին Մեզրէ: Վահանի ընտանիքը ունեցել է երկարկանի տուն Մեզրէից Խարբերդ տանող մայրուղու վրայ, որը նշանաւոր էր որպէս հեռու երկրներից եկող անցնող քարաւանների միակ անցուղին ու իջեւանատեղին: Հետագայում Թոթովենցը չիշում է այս մայրուղին իբրեւ, հին հռոմէական ճանապարհէ:

19-րդ դարի վերջին Խարբերդը ապրում էր աննախադէպ տնտեսական եւ մշակութային զարգացման փուլով: Այս ժամանակ գաւառում գործում էին «Եփրատ» քոլէճը իր բարձրագոյն վարժարաններով, իսկ հենց Մեզրէյում՝ «Ազգային կեդրոնական» վարժարանը: Պսակ վարդապետի, Երուխանի, Սիմոն Յակոբեանի, Ռուբէն Զարդարեանի եւ այլոց անձուէր ջանքերով այն դարձել էր հռչակաւոր կրթութեան օճախ, ուր էլ ընդունուել էր Վահանը 1897 թ.: Վարժարանում Թոթովենցը առաւելապէս նուիրուած էր հայերէնի ուսուցմանը եւ գրում էր բանաստեղծութիւններ, որոնք լոյս էին տեսնում վարժարանի ձեռագիր ամսաթերթում՝ մօրական Գուլումճեան ազգանունով:

ուան տակ: Վահանը իր ուսուցման վերջին տարուայ ընթացքում յաճախակիօրէն այցելում էր Խարբերդ քաղաքում գտնուող Թրկատինցու «Կարմիր դպրոց» անհատական վարժարանը, ուր ստացել է գրական ուղղութիւններ: Այս տարիքում Թոթովենցը խորապէս տարուած էր Դուրեանի ու Մեծարենցի քնարով, ինչը եւ ոգեշունչ էր ծառայել իր առաջին բանաստեղծական Թոթովանքներին:

Աւարտելով տասնամեայ վարժարանը 1908 թ., Վահանը մեկնում է Պոլիս, որտեղ նոյն տարում լոյս է տեսնում իր «Աւերակ» գրքոյկը, իսկ մէկ տարի անց՝ «Սրինգ» ժողովածուն: 1909-ին Թոթովենցը մեկնել է Փարիզ, ապա՝ Նիւ Եորք, 1912-ին ընդունուել Ուիսքոնսինի համալսարանը, որտեղ ուսումնասիրել է գրականութեան, պատմութեան եւ փիլիսոփայութիւն:

Այստեղ Վահանը սովորում է անգլերէն, ֆրանսերէն եւ ծանօթանում է համաշխարհային դասական գրականութեան հետ: Ուսանողական տարիներին ստիպուած է լինում իր ապրուստի փողը հայթայթել ֆիզիքական տարբեր բնույթի աշխատանքներ, բայց հիմնականում աշխատել է մօրեղբօր արեւելեան գորգի վաճառատանը:

1915-ին մօտ 400 ամերիկահայ կամաւորականների հետ ուղևորում է կովկասեան ռազմաճակատ, ուր մասնակցել է ազատագրական պայքարին: Յովհաննէս Թումանեանի հետ հասարակական լայն գործունէութիւն է ծառայել, 1917-1918-ին Թիֆլիսում խմբագրել է «Հայաստան» թերթը, մասնակցել Անդրկովկասի, Կ. Պոլսի եւ հայաշատ այլ վայրերի մշակութային կյանքին:

Թոթովենցի համոզմամբ հայ ժողովրդի փրկութիւնը կապուած է ուս ժողովրդի եւ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան հետ: 1916-1920-ին հրատարակել է «Իմ հօրաքույր» (1916), «Տոնոն» (1917) սոցիալական վիպակները, «Ողբ անմահութեան» (1916), «Արեւելք» (1918) պոէմները, «Դոկտոր Բուրբոնեան» (1918) երգիծական վէպը, արձակ բանաստեղծութիւններ, բանասիրական ու գրականագիտական յօդուածներ, որոնց մէջ արտայայտուած է Թոթովենցի մտահոգութիւնը հայ ժողովրդի ազգային-քաղաքական ճակատագրի նկատմամբ: 1920-ի Մայիսին Թոթովենցը թողել է կովկասը, մեկնել Կ. Պոլիս: Իր ինքնակենսագրականում Թոթովենցը գրել է. «Ապրեցի այնտեղ ընդամէնը մի քանի ամիս եւ ճանապարհ ընկայ դէպի Հարաւային Եւրոպայի կախարդական ափերը, Արշիպէլագոսի կղզիները: 1920-ի Դեկտեմբերին մեծ ոգեւորութեամբ ընդունել է Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման լուրը: 1922-ին վերադարձել է Սովետական Հայաստան: Ճանապարհին, Կ. Պոլսում հրատարակել է «Փոթորիկին մէջ» (1922) վէպը, որով անդրադարձել է համաշխարհային-պատմական մեծ իրադարձութեանը՝ յեղափոխութեան յաղթանակին: 1923-ին Երեւանում խմբագրել է «Շէշտ» երգիծական ամսագիրը, 1924-1926-ին

աշխատել է Երեւանի համալսարանում, «Սովետական Հայաստան» թերթի խմբագրութիւնում: Այս շրջանում են հրատարակուել նրա «Մահուան բատալիոն» (1923), «Պողպատի ճաշ» (1924), «Նոր Բիւզանդիոն» (1925), «Սասմա ծուր» (1925), «Հրդեհ» (1927) դրամատիկական ստեղծագործութիւնները, վիպակներ, բազմաթիւ ակնարկներ, պատմուածքներ, յօդուածներ: «Նոր Բիւզանդիոն» դրաման արժանացաւ համամիութենական մրցանակի, թարգմանուեց, բեմադրուեց շատ տեղերում, այդ թւում եւ Փարիզում: 1934-ին Մոսկուայում մասնակցել է սովետական գրողների առաջին համագումարին:

1929-1936 թթ. Թոթովենցի ստեղծագործական կեանքի առաւել արգասաւոր շրջանն է. լոյս տեսան «Ամերիկա» (1929) պատմուածաշարը, «Աղանիներ» (1934), «Բաց կապուտ ծաղիկներ» (1935) պատմուածքները եւ շատ այլ գործեր: Անդրկովկասում դարասկզբի յեղափոխական իրադարձութիւններն են արտացոլուած «Պաքու» (1930-1934) եռահատոր վէպում, որին բնորոշ է ժողովրդի կեանքի լայն ընդգրկումը, նրա պատմութեան, կենցաղի ու ազգային նկարագրի ռեալիստական պատկերում: Թոթովենցի լաւագոյն գործերից են «Կեանք հին Հռոմէական ճանապարհի վրայ» (1933), ինքնակենսագրական վէպը, «Հրկիզուած թղթեր» (1934), «Յովնաթան որդի Երեմիայի» (1934) վիպակները, «Երկու սուր» (1930), «Պաքու-Լոնտոն», «Մոխրակոյտ» (1936) փիեսները: Թոթովենցը մահացել է 1938 թուականին:

Singer Mohamad Salem

EVERY SATURDAY
Live Arabic Music
MOHAMAD SALEM
& HIS BAND

Sheik Wahib

Lebanese Special Mezza .....per person \$27
Hummos, Imtabbal, Tabbouleh, Falafel, Spinach and Meat Pies, Raw Kubbeh, Salad, Kebbeh, Vegetarian Grape Leaves, Labneh, Feta Cheese, and Shawarma (Beef or Chicken). Your choice of Kebabs (Lamb, Bref, Chicken, and Kafta).

WHOLE LAMB SPECIAL
\$245.00 + Tax

Whole Lamb Stuffed with Rice, Almonds, Pine Nuts and Pickles

WHOLE LAMB WITH MEZZA
\$399.00 + Tax

LEBANESE SUSHI

- Raw Kubbeh \$10.95
- Habra Nayieh \$10.95
- Raw Liver \$10.95
- Kafta Nayieh \$10.95

WAHIB'S MIDDLE EAST RESTAURANT

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԱՄԵՆԱՀԱՄԵՂ
ՄԱՇԱՍԵՍԱԿՆԵՐ: ՈՒՆԻ ՆԵՐՔՐԻՆ ԵՒ
ԲԱՅՕԴԵԱՅ ՆՍՏԵԼՈՒ ԲԱԺԻՆՆԵՐ

Բաց է Ծաբաթը 7 օր: Ունի
յատուկ սրահ հաւաքոյթներու

(626) 281-1006
(626) 576-1048
910 E. Main Str.
ALHAMBRA, CA

Wahib's
Middle East Restaurant

Daily Buffet

Lunch \$ 9.95
(12 noon-4:00 pm)

Dinner \$ 14.95
(4:00 pm. - 9:00 pm.)

Dinner \$

CALL WAHIB FOR RESERVATIONS

ԳԵՐԱՊՍՏԻԻ Յ. ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԴ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Շարունակում է 1-ին

դապետ, Գերայ. Հ. Գրիգոր Վրդ. Շահինեանի եւ Օգնական ժողովրդապետ Գերայ. Արմենակ Պետրոսեանի արժանիքները վեր առնելով, Սրբազան Հայրը իր ջերմագոյն ուրախութիւնը յայտնեց անոնց նշանակուելուն բարեբաստիկ առիթով: Հայր Շահինեան, որպէս առաջին եւ հիմնադիր ժողովրդապետ, 8 տարի մեծ ներդրում ունեցած է Շուէտի կաթողիկէ համայնքին ներս, ոչինչէն իր ծուխի կազմակերպութեամբ: Նաեւ՝ ան վարած է Սթոքհոլմի կաթողիկէ հոգեւոր ճեմարանի տնօրէնութիւնը: Շնորհիւ իր փիլիսոփայական եւ աստուածաբանական ուսումնասիրութիւններուն, ան մասնագիտացած է կրօնա-

ե- Ստեղծել Սուրբ Գրքի սերտորոլութիւն

Իր բարի գալուստի ջերմ խօսքերով Միական Խորհուրդի եւ օժանդակ մարմիններու անունով հանդէս եկաւ՝ իրաւաբան Նարիս Խաթալեան: Ան ողջունեց նորանշանակ ժողովրդապետ՝ Գերայատիւ Հ. Գրիգոր Վրդ. Շահինեանը եւ Օգնական ժողովրդապետ՝ Գերայատիւ Հ. Արմենակ Պետրոսեանը, նաեւ՝ շնորհակալութիւն յայտնեց Արհ. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեանին՝ նախկին ժողովրդապետ՝ Արհ. Հ. Անտոն Սարոյեանի մասին արտասանած գնահատական խօսքերուն համար: Նարիս Խաթալեան դիտել տուաւ, թէ մեծ եղաւ անոր ներդրումը ծուխին ներս:

Իր խօսքին մէջ ան շեշտեց, թէ

ՄԵՆՔ ԶՈԼԼԱՆՔ ՄԵՐ ԹԻՒ ՄԵԿ ԹՇՆԱՄԻՆ

Շարունակում է 6-ին

դանշանին կայտառ ուսուցումով թուիչք առնելու - օգնականին ինչ երթուղի ալ տրամադրեն Աղթամարի նոր «Թանգարանի» վերին վարիչները:

Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ Երեւանի մէջ Գրողներու համագումարի բոլոր առաջադրանքները յաջողութեամբ իրագործելէ ետք, օրակարգէն դուրս քննարկուած է խիստ կարեւոր հարց մը: Ըստ մամուլին, օգտուելով պոլսահայ վաստակաւոր իմբազարապետի մը ներկայութենէն, քանի

մը նախկին քաղաքագէտներ կամ ազգային գործիչներ անոր հարց տուած են թէ Ս. Խաչի միօրեայ այս արարողութեան ընթացքին արդեօք կարելի կ'ըլլա՞յ իրենց գաւազը կամ թոռնիկը Աղթամար բերել՝ գանոնք հոն մկրտելու համար:

Հարցը տակաւին իր վերջնական պատասխանը չէ գտած ու մնացած է օղէն առկախ:

Մաղթենք որ հայ ժողովուրդը ողջմտօրէն դիմագրաւէ այս ու նման փորձութիւնները եւ չիցնայ էրտողաններու լարած խաբեբայական թակարդին մէջ:

ՄԻՋՆԱԴԱՐԻ ԱՎԱՆԱՒՈՐ ԹՈՒՐՔ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԳԵՏ

Շարունակում է 7-ին

որպէս իրագործեմ հանգուցեալի նպատակն ու ցանկութիւնը, խոնարհաբար իմ հնարաւորութեան սահմաններում տալիս եմ երկրների ու պետութիւնների նկարագրութիւնը, ձգտելով պահպանել նրա (Քեաթիպ Չելեպիի) աշխատութեան շարադրանքի ոճն ու յաջողականութիւնը: Քանի որ կարսի եւ Չըլտըրի վիլայեթները նախապէս համառօտ յիշատակում եւ նկարագրում են կիւրծիստանի (Վրաստան) եւ Ախասխաջի (Ախալցխա) գլուխներում, ուստի մենք կը սկսենք էրզրումի վիլայեթի նկարագրութիւնից: Իրանով մենք արժանի յարգանք մատուցած կը լինենք նաեւ նրանց, որոնք հաստատում են, որ չիշեալ վիլայեթի քաղաքները պատկանում են Մեծ Արմենիային: Այնուհետեւ կ'աշխատենք անցնել Ասիայի միւս երկրների նկարագրութեան, որպէսզի ամենաբարձրեան Աստուծոյ օգնութեամբ գիրքը ամբողջացնենք երկրների եւ պետութիւնների նկարագրութեան ընթացքում մենք ընտրեցինք եւ կրճատեցինք Ապու Պեքր Իպն Պահրամ ալ-Տիմեշկիի թարգմանած «Ճոկրաֆիյա-ի Քապիր» գրքի առանձին մասերը, իսկ երբեմն էլ դիմեցինք տեքստի անփոփոխ տեղադրման (տես Քեաթիպ Չելեպի, Ճիհան Նիւմա, Ստամպուլ, 1732, էջ 422 արաբատառ թրքերէն):

***

Քեաթիպ Չելեպիի «Ֆեզլեքէ» (համառօտ պատմութիւն) խորագիրը կրող միւս աշխատութիւնը նոյնպէս հաւաստի սկզբնաղբեր է 16րդ դարի վերջում եւ 17րդ դարի առաջին կէսում տեղի ունեցած պատմական դէպքերի ու իրադարձութիւնների ուսումնասիրման համար: «Ֆեզլեքէում» հեղինակը մեծ ջանասիրութեամբ պատկերել է Հարա-Արեւելեան Եւրոպայում, Հայաստանում եւ Անդրկովկասի այլ երկրներում տեղի ունեցած ռազմական գործողութիւնները: Հայաստանի պատմութեան առնչուող նիւթերը վերաբերում են թուրք-պարսկական պատերազմների 3րդ շրջանին, որ սկսուել էր 1603 թ. եւ ընդհատուածներով տեւել 36 տարի, մինչեւ 1639 թ՝ կնքուած «Կասրի Շիրինի» հաշտութեան պայմանագիրը: Բաւականաչափ նիւթեր կան նաեւ ձեւալիների շարժման մասին:

Վերոյիշեալ թուրք-պարսկական պատերազմները ծանր հետեւանքներ ունեցան հայ ժողովրդի համար: Պատմական ժողովուրդի տարածքը կուսակիւնոր դարձաւ այդ պատերազմների թատերաբեմում: Հայ ժողովրդի համար մեծ աղէտ էր նաեւ իրանի Շահ Ապասի (1587-

1628) հայահարած քաղաքականութիւնը: 1604թ. պարտութիւն կրելով թուրք-խաչից, նահանջի ընթացքում իրենց բնօրանից բռնութեամբ տեղահանեց հարիւր-հազարաւոր հայերի:

«Ֆեզլեքէ»-ն որպէս սկզբնաղբեր կարեւոր նշանակութիւն ունի, քանի որ հեղինակը անձամբ մասնակից եւ ակնատես է եղել շարադրուած բազմաթիւ դէպքերին ու իրադարձութիւններին:

Գերմանացի հանրայայտ պատմաբան՝ Ի. Համմերը Քեաթիպ Չելեպիի այս աշխատութեան մասին գրել է հետեւեալը. «Եթէ Քեաթիպ Չելեպիի այս աշխատութիւնը գոյութիւն չունենար, Օսմանեան կայսրութեան պատմութիւնը գրելու մեծ դժուարութիւն կ'առաջանար»:

Քեաթիպ Չելեպիի այս աշխատութիւնը նոյնպէս թրքերէն տպագրուած առաջին գրքերից մէկն է: Այն հրատարակուել է 1871 թ. Սթամպուլում:

Եզրակացնելով նշենք, որ ռուս գիտնական Ակադեմիկոս Վ. Պարթոլը մահմետական գրականութիւնը բնութագրելիս, Քեաթիպ Չելեպիի աշխատութիւններին տուել է հետեւեալ գնահատականը:

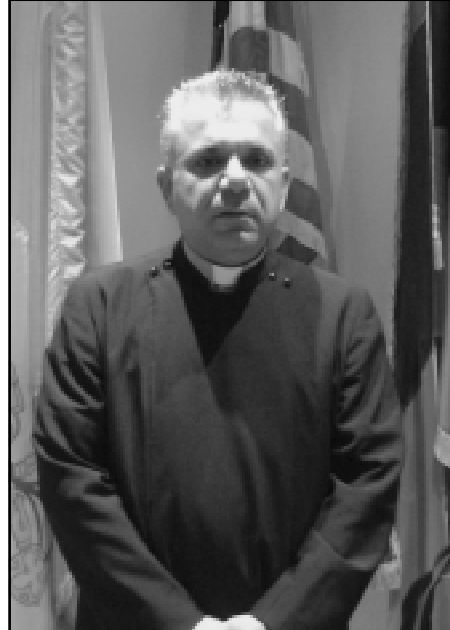
«17րդ դարը առնչուած է Քեաթիպ Չելեպիի գործունէութեան հետ, որ ի միջի այլոց գրել է գիտութեան եւ գրականութեան բոլոր ճիւղերին վերաբերող մի ընդարձակ մասնագիտական աշխատութիւն: Նրա այլ աշխատութիւններից ուշագրաւ է աշխարհագրական երկը, որտեղ կիրառուած է Եւրոպական աշխարհագրական գիտութեան նիւթերի համեմատութեան առաջին փորձը, մահմետական տուեալների հետ»:

Իսկ մի այլ ռուս պատմաբան ադակեմիկոս Ի. Կրաչկովսկին իր թրքական աշխարհագրական գրականութեան մէջ յատուկ գլուխ է նուիրել Քեաթիպ Չելեպիի աշխատութիւններին, անուանելով նրան գիտնական բոլիկիստոր, աշխարագրագէտ, եւ համարել նրան թրքական գրականութեան ակամաւոր գործիչներից մէկը, մատնանշելով որ «նրա բարեխղճութիւնը թոյլ չի տուել, որպէսզի նա աչք փակի Արեւմտուքից եկող փաստերի դիմաց: Իր ուժերի ներածի չափ նա ձգտել է օգտագործել բոլոր թիւնները, չվախենալով, որ այդ նորամուծութեան համար ինքը կը կշտամբուի եւ կամ նոյնիսկ կամբաստանուի իբրեւ հերետիկոս»:

Իրենց հետազոտութիւններում Քեաթիպ Չելեպիին վկայակոչում են նաեւ բազմաթիւ այլ պատմաբաններ, գնահատելով նրա աշխատութիւնները որպէս հաւաստի եւ լաւագոյններից մէկը թրքական առբերների մէջ:

Նորանշանակ ժողովրդապետ Գրիգոր Վրդ. Շահինեան

Օգնական ժողովրդապետ Արմենակ Վրդ. Պետրոսեան

կան Օրէնսդրութեան մէջ եւ արժանացած է Տօքթորական տիտղոսի:

Հ. Արմենակ Վրդ. Պետրոսեան, ութը տարի, եղած է Սրբ. Մարկոս Հայ Կաթողիկէ ծուխի սիրուած, յարգուած եւ գործունեայ օրինակելի հովիւր, որ հանրածանօթ եղած է իր վարչական եւ շինարար առաքինութիւններով:

Առաջնորդ Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեան, իր խօսքի աւարտին, կոչ ուղղեց Միական Խորհուրդին, Տիկնաց Ընկերակցութեան, Երիտասարդական Օժանդակ Մարմին եւ Երզնասիւնը՝ շարունակել բերել իրենց օգնութիւնը համայնքին եւ ժողովրդապետին:

Շնորհակալական խօսքով ելոյթ ունեցաւ Հ. Գրիգոր Շահինեան: Ան իր երախտիքը յայտնեց ներկայ հոգեւոր, հայրենի, ազգային-քաղաքական կուսակցութիւններու, մամլոյ ներկայացուցիչներու եւ ներկայ հաւատացեալ բազմութեան՝ ընթացիկ Սրբ. Պատարագին իրենց մասնակցութիւնը բերելուն համար: Հ. Գրիգոր Շահինեան ուրուագծեց իր հոգեւոր առաքելութեան գլխաւոր սկզբունքները, որոնք պիտի ըլլան.

ա- կազմել Միական Խորհուրդ մը, որ ունենայ քրիստոնէական կրթութեան նուիրուած բաժանմունք:

բ- կազմել վարչութիւն մը (16-25 տարեկան) պատանիներու եւ երիտասարդներու համար:

գ- կազմակերպել հանդիպումներ, ուր ծխականներ եւ եկեղեցուց անդամներ գալով կարենան յայտնել իրենց ցանկութիւնները, մտահոգութիւնները եւ առաջարկութիւնները:

դ- Ունենալ ուրոյն կայքէջ (website)

եկեղեցուց ներկայ անդամները պատրաստ են օգնելու իրենց նոր հովիւներուն, անոնց շինարար աշխատանքներուն մէջ:

Նարիս Խաթալեան իր խօսքի աւարտին դիտել տուաւ, թէ իր լաչն գիտութեամբ, Հայր Գրիգոր Շահինեան, վստահաբար պիտի ըլլայ անաչառ, արդար եւ ճիշտ որոշումներ առնող դատաւոր՝ համայնքի անդամներուն միջեւ: Իսկ Հ. Արմենակ Պետրոսեանին ուղղելով խօսքը, ան դիտել տուաւ, թէ խորն է ցանկութիւնը, որ անոր ուրախ տրամադրութիւնը վարակիչ դառնայ բոլորին:

Յաւարտ Ս. Պատարագի, տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն, ուր Թեմիս Առաջնորդ՝ Արհ. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեան, ժողովրդապետ Հ. Գրիգոր Վրդ. Շահինեան եւ Օգնական ժողովրդապետ, Գերայատիւ Հ. Արմենակ Պետրոսեան սիրալիւր հաղորդակցութեան մէջ մտան ընդհանրապէս հայ համայնքի կրօնական եւ այլ պաշտօնական ներկայացուցիչներու ու կաթողիկէ ծուխի ներկայ անդամներու հետ:

«Մասիս» շաբաթաթերթի իմբազորութիւնս եւ աշխատակազմը, մեր հերթին, ջերմօրէն կը շնորհաւորենք ժողովրդապետ Հ. Գրիգոր Վրդ. Շահինեանը եւ Օգնական ժողովրդապետ Գերայատիւ Հ. Արմենակ Պետրոսեանը, իրենց նշանակման բարեբաստիկ առիթով: Նաեւ, այս ուրախ տնօրինման կապակցութեամբ կը խնդակցինք Հիւսիսային Ամերիկայի Առաջնորդ՝ Արհ. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթազեանին, մաղթելով բոլորին քաջաւորութիւն, արեւաշատութիւն եւ արդիւնաշատ ապագայ՝ ի փառս ազգիս հայոց եւ հայրենի պետականութեան:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԽՈՅԱԿԻՆ ԲՈԳՈՍԵԱՆԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԵՑ ԱԻՍՏՐԻԱՅԻ ԱԽՈՅԵԱՆ «ՌԷՏ ՊՈՒԼ» ԽՈՒՄԲԸ

Խոյակին Բոգոսեանը վերջապէս տեղափոխուեց Եւրոպա: Ուրուգուայայ յարձակուողը, որ նախորդ մրցաշրջանում արդիւնաւէտ խաղ ցուցադրեց արժենթինական «Նիւելզ Օլդ Բոյզում», չորս տարուայ պայմանագիր է կնքել Աւստրիայի ախոյեան «Ռէտ Պուլի» հետ:

«Նիւելզ Օլդ Բոյզի» կազմում Բոգոսեանը անցկացրել է 34 հանդիպում եւ խփել 17 կոլ: 23-ամեայ յարձակուողը «Ռէտ Պուլում» կը փոխարինի խումբի գլխաւոր ումբարկու Մարկ Յանկոյին, ով տեղափոխուել է հոլանտական «Տվենտէ»:

Աւելի վաղ արժենտինական եւ իտալական ՁԼՄ-ները Բոգոսեանին համառօրէն ուղարկում էին իտալական ակումբներ: Մասնաւորապէս, հաւանական էր թւում Խոյակինի «Լացիոյում» յայտնուելը: Սակայն Բոգոսեանը յայտնուեց Աւստրիայում, որտեղ հանդէս կը գայ այդ երկրի ուժեղագոյն թիմում եւ կը կրի 43 համարի մարզաշապիկը:

«Ռէտ Պուլը» ախոյեան խումբ է, - ես յոյս ունեմ, որ կարող եմ նպաստել նրան, որ պահպանենք այդ կոչումը: Ինձ դուր է գալիս Ձալցբուրգը եւ ինձ շատ լաւ ընդունեցին: Ես կարող եմ ինձ դրսեւորել Եւրոպայում եւ լաւ յաջողութիւնների հասնել միջազգային ասպարէզներում», - ասել է Բոգոսեանը:

Սպասում է, որ Խոյակին Բոգոսեանն այս տարի պէտք է իր նորամուտը նշի մեր ընտրանու կազմում: Ֆուտպոլիստը ցանկանում էր ելոյթ ունենալ Ուրուգուայի հաւաքականում, սակայն Օսկար Տաբարեսը չընդգրկեց նրան այն խաղացողների ցանկում, որոնք մասնակցեցին 2010թ. աշխարհի առաջնութեանը:

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶԵՐՈՍՈՒՅԻ ԱՆԱՅԻՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Շարունակուած էջ 8-էն

խային տեսարան բացուեց. հայերի գլուխները ցից էին հանուած իւրաքանչիւր տան մօտ... Անահիտի բռունցքուած ափերում եղունգները խրուել էին մաշկի մէջ...

- Մի փակիր աչքերդ, մի շրջուիր, տես, - աներեւոյթ մէկը հրամայում էր նրան:

- Տես, ճանաչիր թուրքին...

Իսկ դու ի՞նչ արեցիր, յիշու՞մ ես, ինչպէս վարուեցիր գերի ընկած կանանց ու երեխաների հետ... Գրկեցիր փոքրերին, առաջ ընկար, կանանց ուղեկցեցիր, հանցիւր բաց ու խաղաղ ճանապարհի վրայ՝ գնացէք, ասացիր, գնացէք ասէք, հասկացրէք ձեր որդիներին, ձեր ամուսիններին, որ վերջ տան այս պատերազմին... Հայն իր տունն է պաշտպանում, ուրիշ էլք ու հնար չունի... Գնացէք: Պառաւանդից մէկը ձեռքերը կարկառեց երկիրք, օրհնեց քեզ ու կարծելով, թէ ազգերի ես, ասաց՝ դու էլ մի մնա, արի, հայերը կը մորթեն քեզ... Ասիր՝ ես հայ եմ, ես մարդ մորթող չեմ... Իսկ հիմա, նայիր, մի շարուիր, նայիր ու տես, թէ ինչ արեցին նրանք՝ քո փրկած կանանց որդիներն ու ամուսինները...

Անահիտը անզուսպ, ողբաձայն լաց եղաւ: Բայց դա ողբ չէր, այլ

ցասումի, վրիժառութեան խելայեղ մի ճիչ, մարտակոչ, մոնչոց...», - կարողում ենք գրքի հատուածներից մէկում:

Արցախեան ինքնապաշտպանութեան մէջ իր դերն ունեցաւ «Անահիտ» մարտական ջոկատը: Նրա հրամանատար Անահիտ Մարտիրոսեանի գլխաւորութեամբ անցաւ պատերազմի արհաւիրքի միջով, ցաւի ու վէրքի ճանապարհով, որ հայ զինուորի կեանքի ու արեան գնով աննահանջ գնաց դէպի յողթանակի բարձունքը, թողնելով բիւր նահատակների յիշատակի մասին յուշող վայրի կակաչներ...

Կեանքի գնով հաստատածը նոյն գնով էլ պահպանելու հրամայական ունի իր մէջ, անշուշտ... Այս մղումն է ստիպել, արդէն երրորդ կարգի հաշմանդամ, «Անահիտ» ջոկատի հրամանատարին ու հայոց բանակի կապիտանին վերջիշեղ անցեալը, որ երբեք չի մոռացուի, այն այլեւս պատմութիւն է...

Պատերազմի ու խաղաղութեան սահմանում հայ զինուորի՝ Անահիտ Մարտիրոսեանի բազկի, հայ գրողի՝ Սամուէլ Խալաթեանի գրչի եւ հայ բարերարի՝ Կառլէն Կարապետեանի շնորհաբեր մեկենասութեան շնորհիւ կանգնեցուած մի յուշամատեան է այս գիրքը:

ՇՆՈՐՀԱԻՐՈՒԱՆՔ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Տէր եւ Տիկին Աւօ եւ Արմինէ Թաշճեան բարտաւորուած են առջինեկ մանչ զաւակով մը եւ անուանած Ուրիշամ-Եսայի:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680
F: (626) 797-6863 massis2@earthlink.net

ԱՐԱԳ ՇԱԽՄԱՏԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ԼԵՒՈՆ ԱՐՈՆԵԱՆԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԻ ՏԻՏՂՈՍԸ

Օգոստոսի 7-ից 8-ը Լեւոն Արոնեանը կը մասնակցի Մայնցի շախմատային փառատօնին, որի շրջանակում անցկացուած է նաեւ արագ շախմատի աշխարհի առաջնութիւնը:

Մրցաշարը շուեյցարական մրցակարգով է 11 տուր: Հարիւրաւոր մասնակիցների թւում կը լինեն նաեւ բազմաթիւ առաջատար գրոսմայստերներ: Իւրաքանչիւր պարտիային կը յատկացուի 20 րոպէ, գումարած հինգ վայրկեան ամէն քայլին:

ԵՈՒՐԻ ԾՈՐՔԱՅԵՓԸ ՈՒԶՈՒՄ Է ԳԼԽԱՒՈՐԵԼ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՒԱՔԱԿԱՆԸ

Աշխարհի եւ Եւրոպայի ախոյեան, Ֆրանսայի ֆուտպոլի ազգային հաւաքականի ֆուտպոլիստ Եուրի ձորքայեֆը francefootball.fr-ի թղթակցի հետ գրոյցում յայտարարել է, որ կը ցանկանար գլխաւորել Հայաստանի հաւաքականը:

Նա խոստովանել է, որ առաջժմ ՀՖՖ-ից համապատասխան առաջարկ չի ստացել, սակայն շեշտել է նաեւ, որ եթէ նման առաջարկ ստանայ, ապա անպայման կը մտածի այդ մասին: «Շատ հաճելի կը լինի, եթէ երբեւէ զբաղեցնեմ այդ պաշտօնը: Դա հետաքրքիր արկած կը լինի», - ասել է Եուրին լրագրող Ֆրեդ Ազիլագեանին:

«Իմ հայրը նախկինում եղել է Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչը: Յանկալի կը լինի, որ այդ պաշտօնը գոնէ մէկ անգամ զբաղեցնէի նաեւ ես», - ասել է նա:

Եուրի ձորքայեֆը ներկայումս բնակուած է ԱՄՆ-ում, որտեղ սեփական հիմնադրամ է ստեղծել, որ զբաղուած է անապահով շրջաններում ֆուտպոլի զարգացման հարցերով:

Ի դէպ, նա հրաժարուել է մեկնաբանել Ֆրանսայի հաւաքականի աշխարհի առաջնութիւնում կրած ձախողումը, պատճառաբանելով, որ շատ քիչ տեղեկութիւններ ունի հաւաքականի մասին:

ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ «ՍԻՐՏՍ ԼԵՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՁ»

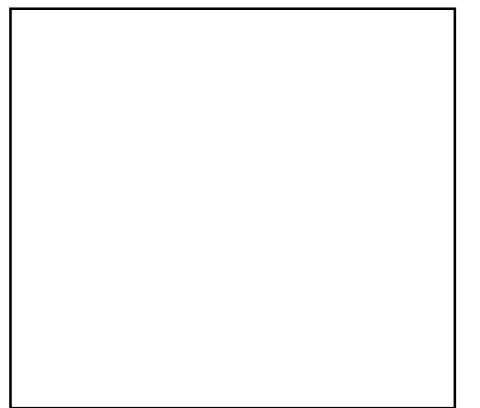
Շարունակուած էջ 13-էն

բին եւ այդպէս ալ ան յաճախ բեմ բարձրացած է անցնող 12 տարիներուն, որպէս դերասան թէ բեմադրիչ: Այս ներկայացման մէջ ան բեմի ընդհանուր պատասխանատուն էր: Բոլոր փորձերուն ներկայ լուսերու, ձայնի, բեմադրարարման եւ այլ բոլոր թեքնիք աշխատանքներով մեծապէս դիւրացուց նորեկ բեմադրիչին աշխատանքը, հսկելով ամէն բեմական մանրամասնութեանց:

Յարութ Թաւրոբեան, որ վերցուցած էր նպարավաճառ պարոն Քոզաքի դերը, եւս տարիներէ ի վեր գլխաւոր դերակատարներէն է թատերախումբին: Անոր ստանձնած տարբեր տիպարները գանազան ներկայացուցներու մէջ, ինչպէս նաեւ այս ներկայացման մէջ, սիրցուցած է զինք հանդիսատեսին:

Լուսին Ժամկոչեան-ձրձրեան դարձեալ շնորհալի դերասանուհի եւ բեմադրիչ ծնած՝ Երեւան եւ վաղ երիտասարդութեան եկած՝ Ամերիկա: Ան կը մարմնաւորէր ձոնիի մեծ մօր դերը: Անոր բեմական փորձառութիւնը մեծապէս նպաստեցին ներկայացման ընթացքին:

Դաւար Զօբեան որպէս ձոնիի մահացած մօր երազային տիպարը, այս անգամ ան բեմ բարձրացաւ պարով երբ ձոնիին կը քնանար: Ու երբ իմացաւ իր զաւակին «մամա»ն մութին մէջ հեռացաւ, խորհրդաւոր պատկեր մը ստեղ-

ծելով ներկայացման մէջ: Դաւար միշտ ալ բեմ բարձրացած է «Մհեր Մկրտչեան» թատերախումբին հետ ստանձնելով պատասխանատու դերեր:

Սարգիս Փիլավճեան, Ալեքս Չալքեան, Շմաւոն Ադամեան, Արա Կէմճեան, Մարի Պապախանեան, Իրաչիկ Սարլմիխանեան, Էլլա եւ Լիա Պապախանեաններ ունէին իւրաքանչիւր իրենց դերերը այս ներկայացման մէջ: Չենք մոռնար այս պահուն յիշել հայ բեմի վարպետ Պերճ Ֆազլեանի յաճախ կրկնած սա խօսքը. «Չկան փոքր դերեր, բոլորն ալ կարեւոր դերեր են»:

Մեծագոյն Նիւ Եորքի «Մհեր Մկրտչեան» թատերախումբը 13 տարիներ առաջ ծնունդ առաւ շատ համեստ պայմաններու մէջ: Սակայն այսօր իր ունեցած մօտ 50 դերակատարներով եւ նոյնքան մըն ալ բեմին ետին աշխատող պատասխանատուներով ու վարչականներով արդէն պատկառելի ներկայութիւն մըն է սփիւռքահայ իրականութեան ներս: Հիւրախաղեր ունեցած է Հիւսիսային Ամերիկայի գանազան հայաշատ կեդրոններու մէջ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի մէջ: Իւրաքանչիւր թատերասէր որ ներկայ գտնուած է թատերախումբի ելոյթներուն միշտ ալ գնահատանքով արտայայտուած է Մկրտչեանականներու տարած եազակի աշխատանքին մասին:

ՄԱՐԱԶԴ

Սրտի դառն կակիծով կը գուժենք մահը մեր սիրեցեալ զաւակին, եղբօր, թոռնիկին՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆԱՐԵԿ ՕԳՆԱՅԵԱՆԻ

որ պատահեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան: Հանգուցեալի տան կարգը տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Յուլիս 30-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, Հայց-Առաքելական Մուրթ Պետրոս Եկեցեւոյ մէջ, 17231 Sherman Way, Van Nuys, Ca. Եկեցեւոյ արարողութեան կարգը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յուլիս 31-ին, առաւօտեան ժամը 9-ին, Հայց-Առաքելական Մուրթ Պետրոս Եկեցեւոյ մէջ, որմէ անմիջապէս յետոյ ժամը 10:30-ին թաղումը՝ Forest Lawn Hollywood Hills գերեզմանատան մէջ, 6300 Forest Lawn Drive, Los Angeles, CA.

- Սգակիրներ՝
 Մնողքը՝ Տէր եւ Տիկին Վաչէ եւ Ազնիւ Օգնայեան
 Եղբայրը՝ Սարգիս Օգնայեան
 Մեծմայրը՝ Տիկին Սրբուհի Օգնայեան (Պէյրուսթ)
 Ազգականները՝ Տէր եւ Տիկին Էլիզաբէթ Սահակեան
 Տէր եւ Տիկին Գեղարքի եւ Յովհաննէս Կիւլասարեան
 Տէր եւ Տիկին Անուշ եւ Աշոտ Նալբանդեան
 Տիկին Մովսէս Եամբեան
 Տիկին Սիւսան Տէր Պետրոսեան
 Տիար Սիւսան Օգնայեան եւ զաւակունք (Կիպրոս)
 Տէր եւ Տիկին Սիլվիա Եւաղայեան (Պէյրուսթ)
 Տէր եւ Տիկին Կարինէ եւ Գրիգոր Բնիկեան եւ զաւակը (Պէյրուսթ)
 Տէր եւ Տիկին Նուէր եւ Անդրանիկ Քայֆեճեան եւ զաւակունք (Երեւան)
 Տիար Սահակ Տէր Պետրոսեան (Երեւան)
 Տէր եւ Տիկին Վարդգէս եւ Դանիալ Տէր Պետրոսեան եւ զաւակունք (Երեւան)
 Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Մարի Երիւրաբժեան եւ զաւակունք (Պէյրուսթ)
 Տիկին Մարի Կիւլասարեան եւ զաւակունք (Պէյրուսթ)
 Տիար Վիգէն Սահակեան
 Տէր եւ Տիկին Վաչէ եւ Մէրի Սահակեան
 Տէր եւ Տիկին Վրոյր եւ Թիֆֆինի Սահակեան
 Տէր եւ Տիկին Մարի եւ Յակոբ Գասպարեան
 Տիկին Էլիզա Տէրաշեան
 Տիար Վարդգէս Կիւլասարեան
 Տէր եւ Տիկին Արամ եւ Սիմօն Նալբանդեան
 Տէր եւ Տիկին Արսէն եւ Ժանէթ Նալբանդեան
 Տէր եւ Տիկին Արման եւ Օքսանա Մնացականեան
 Տէր եւ Տիկին Նանսի եւ Ժան-Փափ Սատա
 Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Նորա Օգնայեան եւ զաւակունք
 Տիար Կարպիս Օգնայեան
 Տէր եւ Տիկին Սեդրակ եւ Նարինէ Օգնայեան
 Տէր եւ Տիկին Գրիգոր եւ Գոհար Օգնայեան
 Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Աննա Օրջանեան
 Տիար Մհեր Օրջանեան
 Տէր եւ Տիկին Փարամազ եւ Նորա Քոսայեան (Լաս Վեկաս)
 Օրդ. Մարիա Քոսայեան (Լաս Վեկաս)
 Տիար Նորայր Քոսայեան (Լաս Վեկաս)
 Տէր եւ Տիկին Տիգրան եւ Նորա Ուրֆալեան եւ զաւակունք (Լաս Վեկաս)
 Տէր եւ Տիկին Վարդան եւ Սիլվիա Էքմէքեան
 Տիար Յովիկ Էքմէքեան
 Տիկին Էմմա Պաղենպանեան (Լաս Վեկաս)
 Տիար Սթիվ Պաղենպանեան (Լաս Վեկաս)
 եւ համայն Օգնայեան, Տէր Պետրոսեան, Երիւրաբժեան, Կիւլասարեան, Բնիկեան, Սահակեան, Կիւլասարեան, Նալբանդեան, Քայֆեճեան, Բեւեպեան, Արիստակեսեան եւ Արարահամեան ընտանիքներ եւ ընկերներ:

Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւնը կը խնդրուի կատարել՝
 Stepan Narek Oknaian Memorial Fund
 330 Sierra St., Unit #C
 El Segundo, CA 90245
 (Make checks payable to " Stepan Oknaian")

ՅԱՒԱԿՅԱԿԱՆ

ՄԵԼՔՈՆ ՍԷՖԷՐԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով
 Սարգիս եւ Մարիամ Զիվիճեան եւ զաւակները՝ Գրիգոր, Լեւոն եւ Մելքոն իրենց խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն համայն Սէֆէրեան ընտանիքին եւ հարազատներուն եւ առ այդ \$100 տուար կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՄԱՍԻՍ ՄԱԹԵԱՆԻ ԱՆՍՈՒԱՅ ՅՈՒՇԵՐ

Շարունակուած էջ 13-էն

նաեւ օգտակար հանդիսանալու Հայաստանում էներգետիկայի նոր տեխնոլոգիաների ներմուծելու բնագաւառում եւ նոյն ուղղութեամբ քաջալերում էր իր որդուն Մարդիթին, որ աւարտել էր Երեւանի Ամերիկեան համալսարանը եւ այժմ իր դոկտորական թեզի վրայ է աշխատում Անգլիայում:

Մասիսը միշտ ունէր հնարաւորութիւն ապրելու «Աւետեաց երկրում», բայց լինելով աշխարհ տեսած մի անձնաւորութիւն, չէր հրապուրում կեանքի աշխարհիկ մակերեսային խնդիրներով, այլ գերազատում էր ապրել հայրենիքում:

Նա գործի մարդ էր եւ չէր դասուում «նոմանտիկ» հայրենասէրների շարքին, փաստը այն, որ նա Հայաստանում մի քանի հայանպաստ գործարաններում մեծ վնասներ էր կրել, և այց երբեք չէր հրասխարհուել, եւ դրա համար էլ հայրենասիրութեան մէջ ժլատ չէր, եւ քաջ գիտակցելով Հայաստանի դժուարութիւնները եւ թերի կողմերը, այնուամենայնիւ միշտ փափաքում էր, իր երկիրը տեսնել բարգաւաճ եւ զարգացած մի հանրապետութիւն, համայն հայութեան համար:

Երկու տարի է անցել այն պատմական օրերից, երբ Մասիսը եւ Մառին, իրականացրին իրենց երազանքներից ամենաբազմաթիւն՝ Թեմիի պակկադուլութիւնը համայն հայութեան մայրաքաղաք Երեւանում:

Դա եղաւ իրական մի համահայկական հարսանիք, որտեղ մէկ-

տեղուել էին աշխարհի բոլոր ծագերից եւ Հայաստանից, պաշտօնեայ հիւրեր, ընկերներ եւ բարեկամ ու հարազատներ. իսկական մի տօնախումբութիւն, որ կարծես կամրջել էր սփիւռքը Հայաստանին, եւ ամենախորհրդանշականը, որ բոլորը «Քոչարի» պարեցին եւ ողջ աշխարհը իմացաւ...
 Վերջին կապ Մասիսի հետ եղաւ մի կարճ հեռախօսազրոյց, որով իրենց յայտնեցի, բանասէր Բախտիար Յովակիմեանի ինդրանքը, իրենց տրամադրելու մի լուսանկար՝ ինքնակենսագրութեամբ, «Իրանահայ Թատրոնի հանրագիտարան»ում օգտագործելու համար, բայց աւաղ, Մասիսը չհասցրեց կատարել այս առաջադրանքը, եւ հիմա հանրագիտարանն է, որ պիտի սպայ Յուլիսի 15ը դէմքերից մէկի դառնաղէտ մահուան օրը հետեւեալ տողերով.

«Մասիս Մաթեանը զոհ դարձաւ Թեմի-Երեւան շուկայի ժամանակ, երբ օդանաւը կործանուեց, իրանի Ղազուին քաղաքի մօտակայքում գտնուող Զալալաբադ (Թարգմանաբար՝ դրախտաշէն) գիւղի հողատարածքներում»:

Մենք հաւատում էինք «Դրախտաշէն»ին, բայց ցաւօք, նա դարձաւ մի անաւոր «Դժոխք» պարսիկ եւ հայ ժողովրդի համար, եւ Մասիսի հոգին այստեղ էլ շուրջ գտնուեց եւ թողնելով իր արմատները հարազատ Պարսկաստանում, իր վերջին եւ յաւերժական թուրք-քրդ կատարեց դէպի Հայաստան, նուիրաբերելով մի բուռ հող, այն էլ իր անմարմին շիրիմին:

ՔԱՆՈՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԲԱՐԱՆ

Շարունակուած էջ 14-էն

տարումը: Նա էր, որ քանոնը հանեց միջազգային ասպարէզ, 1951 թուականին Բեռլինում կայացած միջազգային մրցոյթում իրաւաբան Աւետիսեանին շնորհուեց ոսկէ մետալ: Նրա գործի շարունակողը եղաւ լեզնեղար քանոնահարուհի Անժելա Աթաբեկեանը, ով այսօր էլ իր վաստակած տարիների իմաստութեամբ հետեւում է սիրելի նուագարանի անցնելիք ճանապարհին:

- Ինձ համար բեմը սրբութիւն է, պատասխանատուութիւն է ինքնաճանաչման կէտ, որտեղ պիտի լինես

անկեղծ ու մոռանաս ամէն ինչ: Միայն այդ դէպքում է հնարաւոր ճշմարիտ արուեստ ներկայացնել: Այս ոգով էլ կրթում են իմ սաները, որոնց մէջ սէրը դէպի բեմ ունի նաեւ պաշտամունքի հասնող երկիւղածութիւն: Սա է, որ նրանց աշխատասիրութեան հետ մէկտեղ ինձ քանոնի ասպարէզի վառ տեսլական է յուշում դէպի մեծ ու աշխարհաճանաչ բեմեր՝ մեր հոգու քնքուշ լարով, մեր ազգային կերպով, ասում է քանոնահարուհին, ում Յունաստանում կայացած համերգների ժամանակ մագնիսացած հանդիսականը, նրան անուանեց «անսամպլի քնքուշ լար»...)

INVITATION FOR BIDS
 (IFB 7789)
 FIDELITY INSURANCE
 FOR LA LOMOD

LA LOMOD invites from qualified insurance carriers, brokers and agents to provide Fidelity Insurance for LA LOMOD, the Performance-Based Contract Administrator (PBCA) of project-based Section 8 contracts in Southern California. Copies of the IFB may be obtained by contacting Connie Loyola at (213) 413-2368 or by e-mail connie.loyola@hacla.org. The IFB may also be downloaded at www.hacla.org/ps. Bids will be accepted until 2:00pm, August 4, 2010.

7/22, 7/29/10
 CNS-1901859#
 MASSIS WEEKLY

ՎԱՐՁՈՒ
 ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave
 Pasadena, CA 91107

Գրասենեակները
 վերանորոգուած
 եւ յարմար
 վարձքերով

Հետաքրքրուողներէն
 հեռաձայնել՝
 (626) 398-0506

**ՄԻԱՍՆԱԲԱՐ ԿԱՌՈՒՑԵՑԻՆՔ
ՄԻԱՍՆԱԲԱՐ ՊԻՏԻ ՏՕՆԱԽՄՔԵՆՔ**

ՀԻՒՄԻՍԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ Տ. ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

ԵՒ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ԿՈՂՋՈՒՆԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ Դ. ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ն. Ա. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԵՒ

**ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕԾՈՒՄԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ
ՆՈՐԱԿԵՐՏ ՏԱԾԱՐԻ**

ՏԱԾԱՐԻ ՕԾՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ, Սեպտեմբեր 11, 2010, կ.ե. ժամը 3:00-ին

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՄԱՀ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի, Սեպտեմբեր 12, 2010, կ.ա. ժամը 10:00-ին

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԿԱԼԱ ԾԱՇԿԵՐՈՅԹ

Կիրակի, Սեպտեմբեր 12, 2010, երեկոյեան ժամը 5:00-ին

Universal Hilton Hotel

(Տոմսերու համար դիմել 818-558-7474 կամ 818-613-8514)

Մանրամասնութեանց համար դիմել Առաջնորդարան՝ (818) 558-7474

www.armenianchurchwd.com

